

- Jak dlouho vládli v Čechách Přemyslovci?
- Kteří přemyslovští panovníci získali královský titul?
- Podařilo se Přemyslovcům získat titul krále Svaté říše římské? Kdo o něj usiloval?
- Popiš, jak došlo k vymření Přemyslovců po meči.

Obr. 1 – Svatba Elišky a Jana Lucemburského. Svatba se konala 1. září 1310 v německém Špýru. Janovi v té době bylo 14 let, Elišce 18. Společná korunovace v Čechách se konala o půl roku později.

Obr. 2 – Jezdecký portrét Jana Lucemburského. Jan Lucemburský byl často zpodobňován jako rytířský král. I jeho poslední slova údajně zněla: „*Toho bohda nebude, aby český král z boje utikal!*“

Čechy po vymření Přemyslovců

V roce 1306 vymírá po meči první český královský rod – Přemyslovci. Po smrti Václava III. zůstaly pouze ženské pokračovatelky rodu – Anna a Eliška (dcery Václava II.) a vdovy Eliška Rejčka a Viola Těšínská. Jelikož české království bylo jednou z nejbohatších zemí, o český trůn se ucházelo mnoho kandidátů. Prvním králem se stal **Rudolf Habsburský**, který se oženil s královnou (vdovou po Václavovi II.) Eliškou Rejčkou. Přezdívalo se mu **král Kaše** (jelikož jedl velmi střídavě) a vládl pouhý jeden rok. Po něm se na trůn dostává **Jindřich Korutanský**, manžel princezny Anny. Jako král nebyl oblíbený, jelikož nedokázal řešit problémy, které se v království nahromadily. Poslední možností pro nespokojené české šlechtice tak byl sňatek princezny Elišky, která se za pomoci Petra z Aspeltu (mohučského arcibiskupa a bývalého rádce Václava II.), provdala za **Jana Lucemburského**, syna krále Svaté říše římské (→ Obr. 1). Ten v Čechách založil další dynastii

Jan Lucemburský

Počátky vlády Král Jan přišel do Čech v roce 1310. Svůj příchod do Prahy si musel vybojovat vojensky a z Čech nejprve vyhnat Jindřicha Korutanského. I nadále však Jan neměl v Čechách lehkou pozici – česká šlechta měla silné postavení a mladému králi často diktovala své požadavky. Vřelý vztah neměl ani s královnou Eliškou, se kterou je dělil věkový rozdíl čtyř let, a také jiná výchova a zvyky. Král se proto často zdržoval za hranicemi a **správu země přenechával české šlechtě**. Do Čech se vracel, když potřeboval vybrat peníze na své cesty a válečná tažení. Doma se mu tak začalo přezdívat **král cizinec**.

Král diplomat Naopak v zahraniční politice byl Jan velmi schopný, proto se mu **prezdívalo král diplomat**. Miloval **rytířské souboje a hry**, kterých se často zúčastňoval (→ Obr. 2). K Českému království se mu podařilo natrvalo **připojit Chebsko a také Lužici a část Slezska**. Úspěšně bojoval také v severní Itálii, kde získal drobná území. V Evropě se účastnil mnoha bojů a opakovaně vytáhl na křížovou výpravu do Litvy.

Jan Lucemburský a Eliška Přemyslovna **Spory s královnou Eliškou** se vyhrotily poté, kdy Jan uvěřil zprávám, že ho Eliška plánuje sesadit z českého trůnu a sama se stát regentkou za jejich nezletilého syna. Jan Elišku **uvěznil na jejím hradě** a syna Václava odvezl na hrad Loket a poté na Křivoklát. Nakonec ho **poslal do Francie** na královský dvůr, kde měl mladý princ získat výchovu. Přijal zde také své nové jméno **Karel**. Po Eliščině smrti v roce 1330 se Jan znovu oženil s princeznou **Beatrix Bourbonskou** [burbonskou], se kterou měl další dvě děti.

- How long did the Přemyslids rule in Bohemia?
- Which Přemyslid monarchs received the royal title?
- Did the Přemyslids succeed in obtaining the title of King of the Holy Roman Empire? Who sought it?
- Describe how the Přemyslids died out by the sword.

Fig. 1 - Wedding of Elisabeth and John of Luxembourg. The wedding took place on September 1, 1310 in Speyer, Germany. John was 14 years old at the time, Elisabeth 18. The joint coronation in Bohemia took place six months later.

Fig. 2 - Equestrian portrait of John of Luxembourg. John of Luxembourg was often depicted as a knightly king. His last words were also said to have been: "God forbid that the Bohemian king should flee from battle!"

Bohemia after the extinction of the Přemyslids

In 1306, the first Czech royal family, the Přemyslids, died out. After the death of Wenceslas III, only female successors of the family remained - Anna and Eliška (daughters of Wenceslas II) and the widows Eliška Rejčka and Viola Těšínská. Since the Czech Kingdom was one of the richest countries, many candidates applied for the Czech throne. The first king was Rudolf of Habsburg, who married the queen (widow of Wenceslas II) Eliška Rejčka. He was nicknamed the Porridge King (because he ate very sparingly) and ruled for only one year. After him, Henry of Carinthia, the husband of Princess Anna, ascended the throne. He was not popular as a king, as he was unable to solve the problems that had accumulated in the kingdom. The last option for the dissatisfied Czech nobles was the marriage of Princess Eliška, who, with the help of Peter of Aspelt (Archbishop of Mainz and former advisor to Wenceslas II), married John of Luxembourg, son of the King of the Holy Roman Empire (→ Fig. 1). He founded another dynasty in Bohemia

John of Luxembourg

The beginnings of government King John came to Bohemia in 1310. His arrival in Prague, he had to fight for it militarily and first expel Henry of Carinthia from Bohemia. However, John still did not have an easy position in Bohemia - the Czech nobility had a strong position and often dictated their demands to the young king. He did not have a warm relationship with Queen Elisabeth, with whom he was separated by an age difference of four years, as well as different upbringing and customs. The king therefore often stayed abroad and left the administration of the country to the Czech nobility. He returned to Bohemia when he needed to raise money for his travels and military campaigns. At home, he began to be nicknamed the foreign king.

King diplomat On the contrary, John was very capable in foreign policy, which is why he was nicknamed the diplomat king. He loved knightly duels and games, in which he often participated (→ Fig. 2). He managed to permanently annex Cheb, as well as Lusatia and part of Silesia, to the Kingdom of Bohemia. He also fought successfully in northern Italy, where he gained small territories. He participated in many battles in Europe and repeatedly went on a crusade to Lithuania.

John of Luxembourg and Eliška Přemyslovna The disputes with Queen Elisabeth escalated after John believed reports that Elisabeth was planning to dethrone him from the Bohemian throne and become regent for their minor son. John imprisoned Elisabeth in her castle and took his son Wenceslas to Loket Castle and then to Křivoklát. He was finally sent to France to the royal court, where the young prince was to receive an education. There he also adopted his new name Charles. After Elisabeth's death in 1330, John remarried Princess Beatrix of Bourbon, with whom he had two more children.

Jan a Karel Král Jan trpěl **oční chorobou**, která se zhoršila tak, že nejprve oslepl na jedno oko a posléze i na druhé. Ke konci života se usmířil se synem Karlem, a dokonce mu dopomohl k získání titulu římského krále. Syn Karel mu pomáhal s vládou v zemi, vykupoval Janem zastavené královské majetky a podařilo se mu zlepšit poměry v Českém království. S otcem uskutečnili dva významné projekty. Tím prvním bylo **povýšení českého biskupství na arcibiskupství** v roce 1344 a druhým **položení základního kamene ke stavbě katedrály sv. Víta** (→ Obr. 3). Prvním pražským arcibiskupem se stal Karlův důvěrník **Arnošt z Pardubic**. V roce 1346 se Jan se svým synem **zúčastnili bitvy u Kresčaku** v probíhající stoleté válce mezi Francií a Anglií. Jan jako spojenec Francouzů **v této bitvě přišel o život** a jeho nástupcem se stal syn Karel (→ O smrti Jana Lucemburského).

Obr. 3 – Katedrála svatého Víta
Základní kámen ke stavbě katedrály sv. Víta byl položen králem Janem 21. listopadu 1344 za přítomnosti pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic a Janových synů Karla a Jana Jindřicha. Katedrála byla stavěna **v gotickém slohu** a dokončena byla až v roce 1929. (→ s. 44)

O smrti Jana Lucemburského

Takto popsal smrt českého krále Jana Lucemburského francouzský kronikář Jean Froissart [žán froa-sár]:

Když zaslechl povel k boji, zeptal se, kde je jeho syn Karel. Průvodci mu řekli, že nevědí, že se však nejspíš někde bije, načež král pravil: „Pánové, jste dnes všichni mými přáteli a bratry ve zbrani, proto vás žádám, jelikož sám jsem slepý, vedte mne tak daleko do bitevní vrávy, abych měl nepřátele na dosah meče.“ Rytíři souhlasili, a protože ho nechtěli ztratit v tlačenci lidí, svázali otěže koní dohromady. Krále pak dle jeho přání vysunuli o něco kupředu a tímto způsobem postupovali proti Angličanům... Postoupili však příliš kupředu a byli všichni na místě pobiti. Ráno je našli na zemi mrtvé, s koňmi navzájem spojenými.

Karel IV. Lucemburský

Karel IV. se narodil v roce 1316 jako princ **Václav**. Po matce Elišce pocházel z rodu Přemyslovců, po otci Janovi z rodu Lucemburků. V sedmi letech viděl svou matku naposledy, poté byl vychováván na francouzském královském dvoře. Po strýci Karlu IV. Sličném **přijal své nové jméno Karel**. Ve Francii navštěvoval pařížskou univerzitu a jeho vychovatelem se stal Pierre de Rosieres [pjér d rozijérs], pozdější papež Klement VI. V roce 1330 byl Karel poslán svým otcem **do Itálie, kde získal své první válečné zkušenosti**. O tři roky později se vrátil do Čech a byl jmenován **markrabětem moravským**. Prakticky však zastupoval krále v době jeho nepřítomnosti v zemi. S ním přišla do Čech i jeho první žena **Blanka z Valois** [valoa] (→ Obr. 4).

Obr. 4 – Karel s Blankou z Valois
Krátko po příjezdu do Francie byl Karel oženěn s Blankou z Valois. Oběma bylo tehdy sedm let, proto do svých čtrnácti let žili odděleně. Spolu měli dvě dcery, Markétu a Kateřinu. Blanka zemřela v roce 1348 ve 23 letech.

Dějiny Židů ve vrcholném středověku

V roce 1215 se koncil katolické církve usnesl na tom, že židovskému obyvatelstvu bylo zakázáno vlastnit půdu a zabývat se zemědělstvím či řemeslem. Z rozhodnutí koncilu rovněž měli žít Židé odděleně od křesťanů, usazovat se jen ve vyhrazených a uzavřených částech města. Koncil také nařizoval nošení židovského znamení – většinou to bylo žluté kolečko nebo hvězda. Židé žijící v českých zemích užívali jako jazyk běžné komunikace češtinu, hebrejšťina byla užívána při náboženských úkonech a jako jazyk vzdělanců. Přemysl Otakar II. uzákonil, že Židé byli přímí poddaní krále a král si zároveň osoboval právo vybírat od nich daně a poskytovat jim ochranu. Židé měli povolení k zřízení vlastní samosprávy a soudnictví – přední místo v rámci samosprávy zaujímal rabín (duchovní vůdce obce) a rychtář, který zastupoval židovskou obec.

Jan and Karel King John suffered from an eye disease that worsened to the point that he first went blind in one eye and then in the other. Towards the end of his life, he reconciled with his son Charles and even helped him gain the title of King of the Romans. His son Charles helped him with the government of the country, bought out the royal estates pledged by John and managed to improve conditions in the Kingdom of Bohemia. He and his father carried out two important projects. The first was the elevation of the Czech bishopric to an archbishopric in 1344 and the second was the laying of the foundation stone for the construction of St. Vitus Cathedral (→ Fig. 3). Charles's confidant Arnošt of Pardubice became the first Archbishop of Prague. In 1346, John and his son took part in the Battle of Kresčak in the ongoing Hundred Years' War between France and England. John, as an ally of the French, lost his life in this battle and his son Charles became his successor (→ On the Death of John of Luxembourg).

Fig. 3 St. Vitus Cathedral
The foundation stone for the construction of St. Vitus Cathedral was laid by King John on November 21, 1344, in the presence of the Archbishop of Prague, Arnošt of Pardubice, and John's sons, Karel and Jan Jindřich. The cathedral was built in the Gothic style and was not completed until 1929. (→ p. 44)

On the death of Jan Luxembursky

This is how the French chronicler Jean Froissart [žán froa-sár] described the death of the Bohemian King John of Luxembourg:

When he heard the order to fight, he asked where his son Charles was. The guides told him that they did not know, but that he was probably fighting somewhere, whereupon the king said: "Gentlemen, you are all my friends and brothers in arms today, therefore I ask you, since I myself am blind, to lead me so far into the tumult of battle that I have the enemies within reach of the sword." The knights agreed, and because they did not want to lose him in the crush of people, they tied the reins of the horses together. Then, according to his wish, they moved the king a little forward and in this way advanced against the English... However, they advanced too far forward and were all killed on the spot. In the morning they found them dead on the ground, with their horses tied together.

Charles IV Luxembourgish

Charles IV. was born in 1316 as Prince Wenceslas. His mother Eliška came from the Přemyslid family, his father Jan from the Luxembourg family. He saw his mother for the last time at the age of seven, after which he was raised at the French royal court. He took his new name, Charles, after his uncle Charles IV. The Fair. In France, he attended the University of Paris and was tutored by Pierre de Rosieres [pjér d rozijérs], later Pope Clement VI. In 1330, Charles was sent by his father to Italy, where he gained his first military experience. Three years later, he returned to Bohemia and was appointed Margrave of Moravia. However, he practically represented the king during his absence from the country. His first wife, Blanche of Valois [valoa], also came to Bohemia with him (→ Fig. 4).

Fig. 4- Charles with Blanche of Valois
Shortly after arriving in France, Charles was married to Blanche of Valois. They were both seven years old at the time, so they lived separately until they were fourteen. Together they had two daughters, Margaret and Catherine. Blanche died in 1348 at the age of 23.

History of the Jews in the High Middle Ages

In 1215, the Council of the Catholic Church decided that the Jewish population was forbidden to own land and engage in agriculture or crafts. The Council also decided that Jews were to live separately from Christians, settling only in reserved and closed parts of the city. The Council also ordered the wearing of a Jewish sign - usually a yellow circle or star. Jews living in the Czech lands used Czech as the language of ordinary communication, Hebrew was used in religious ceremonies and as the language of the educated. Přemysl Otakar II. enacted that Jews were direct subjects of the king and the king also assumed the right to collect taxes from them and provide them with protection. Jews were allowed to establish their own self-government and judiciary - the leading place within the self-government was occupied by the rabbi (the spiritual leader of the community) and the rector, who represented the Jewish community.

Obr. 5 – Svatováclavská koruna

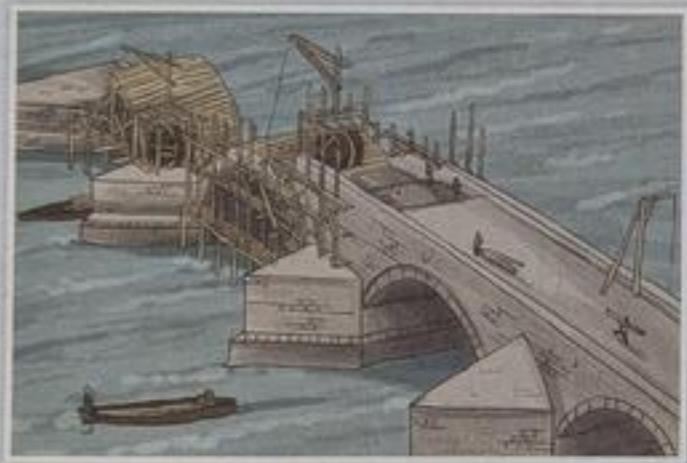
Pro svou korunovací českým králem nechal Karel zhotovit novou korunu, která nese název **Svatováclavská**, jelikož je zasvěcená českému patronu sv. Václavovi. (→ s. 44) Je vyrobená ze zlata, zdobená 94 drahokamy a 20 perlami. Do středu koruny měl být také uložen trn z Kristovy koruny, takže koruna měla být zároveň relikviářem. Touto korunou bylo **korunováno 22 českých králů**, posledním z nich byl Ferdinand V. v roce 1836.

Římský král a český král

V roce 1346 Karel získal hned **dvě královské koruny**. První z nich byla **koruna Svaté říše římské**, ke které mu dopomohl jeho otec Jan a také papež Klement VI. Po smrti svého otce se pak Karel stal i **českým králem** a ke své korunovací nechal zhotovit novou korunu (→ Obr. 5).

Praha

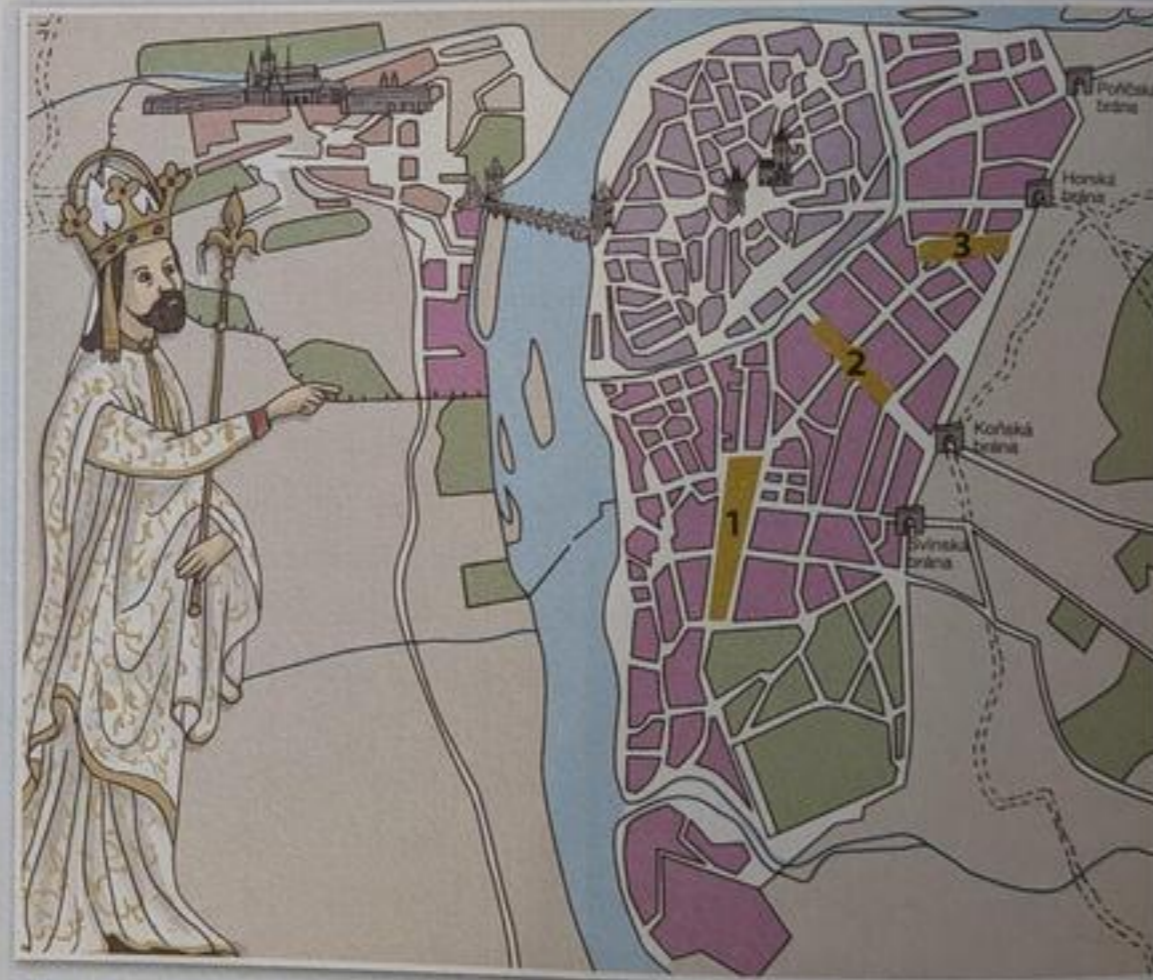
Za své sídelní město vybral Karel Prahu a velmi se zasloužil o její rozvoj. Jeho největším stavebním počinem bylo **založení Nového Města pražského** se třemi velkými náměstími a novými hradbami. Žilo zde mnoho řemeslníků a kupců a svojí rozlohou se Praha dostala mezi největší města v tehdejší Evropě (→ Obr. 7). Po povodních, při kterých byl pobořen Juditin most, nechal Karel postavit větší a pevnější kamenný most, kterému se později začalo říkat **Karlův most** (→ Obr. 6). Na Pražském hradě nechal postavit nový **královský palác** a pro stavbu **katedrály sv. Víta** pozval do Prahy slavné stavitele – **Matyáše z Arrasu** a po jeho smrti následně **Petra Parléře**. Karel nechal v Čechách vybudovat mnoho kostelů, klášterů či hradů. Mezi nejvýznamnější patří dodnes **hrad Karlštejn**, který sloužil k ukládání říšských korunovačních klenotů (→ Obr. 8).

Obr. 6 – Stavba Karlova mostu

Základní kámen Karlova mostu byl položen **roku 1357**, přesně 9. 7. v 5 hodin a 31 minut. **Dostavěn byl až na počátku 15. století**, král Karel se tedy jeho dostavby nedožil. Na obou koncích mostu stojí **mostecké věže**, které chránily vstup do měst. Bylo zde také až do 19. století vybíráno mýtné za přechod po mostě. V době baroka přibyla na mostě sochařská výzdoba, kterou můžete vidět dodnes.

- Podle pověsti byla do malty přidávána ještě jedna surovina – víš která?
- Zkus přijít na to, proč si Karel vybral pro položení základního kamene mostu právě uvedený okamžik.

Obr. 7 – Praha za Karla IV. měla větší rozlohu než Londýn, Moskva či Paříž. I počtem obyvatel (40 000) předčila mnoho měst. Lidnatější byla tehdy jen Paříž a severoitalská města.

- 1 – Dobyččí trh, 2 – Koňský trh, 3 – Senný trh
- Dokážeš z názvů náměstí vyčíst, s čím se v Praze obchodovalo?

Obr. 8, 9 – Hrad Karlštejn, Kaple sv. Kříže

Hrad Karlštejn byl zbudován pro **ochranu korunovačních klenotů**, ale také jako soukromé sídlo panovníka. Nejvýznamnější částí hradu byla **kaple sv. Kříže** (→ Obr. 9) se 130 obrazy světců z dílny malíře **Mistra Theodorika** [Theodorika]. Stěny kaple jsou zlacené a pokryté leštěnými drahými kameny. Strop je posázený skleněnými čočkami znázorňujícími hvězdy na nebi.

Fig. 5 St. Wenceslas Crown

For his coronation as King of Bohemia, Charles had a new crown made, which is called the St. Wenceslas Crown, as it is dedicated to the Czech patron saint, St. Wenceslas. (→ p. 44) It is made of gold, decorated with 94 precious stones and 20 pearls. A thorn from Christ's crown was also to be placed in the center of the crown, so that the crown was also to be a reliquary. 22 Czech kings were crowned with this crown, the last of which was Ferdinand V in 1836.

King of Rome and King of Bohemia

In 1346, Charles received two royal crowns. The first was the crown of the Holy Roman Empire, which his father John and Pope Clement VI helped him to obtain. After his father's death, Charles also became King of Bohemia and had a new crown made for his coronation (→ Fig. 5).

Prague

Charles chose Prague as his capital and contributed greatly to its development. His greatest building achievement was the foundation of the New Town of Prague with three large squares and new walls. Many craftsmen and merchants lived here, and due to its size, Prague became one of the largest cities in Europe at the time (→ Fig. 7). After the floods that destroyed the Judith Bridge, Charles had a larger and stronger stone bridge built, which later came to be called the Charles Bridge (→ Fig. 6). He had a new royal palace built at Prague Castle and invited famous builders to Prague to build St. Vitus Cathedral - Matthias of Arras and, after his death, Petr Parléř. Charles had many churches, monasteries and castles built in Bohemia. The most important of these is Karlštejn Castle, which was used to store the imperial crown jewels (→ Fig. 8).

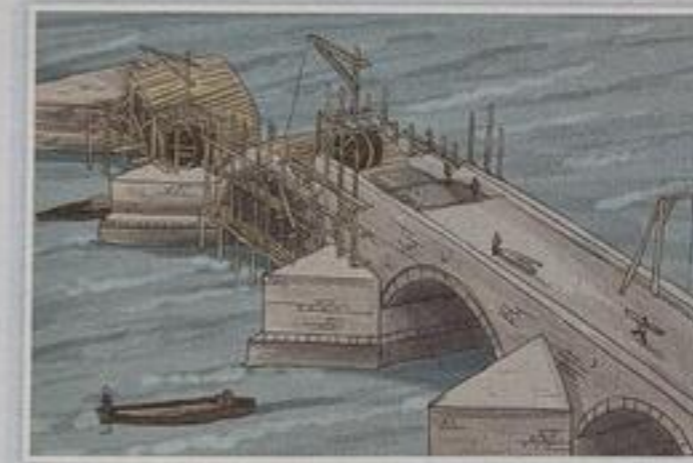

Fig. 6 Construction of Charles Bridge

The foundation stone of Charles Bridge was laid in 1357, exactly on 9 July at 5:31 am. It was not completed until the beginning of the 15th century, so King Charles did not live to see it completed. At both ends of the bridge are bridge towers that protected the entrance to the cities. A toll was also collected for crossing the bridge until the 19th century. During the Baroque period, sculptural decorations were added to the bridge, which you can still see today.

- According to legend, another ingredient was added to the mortar - do you know which one?
- Try to figure out why Charles chose the moment mentioned above to lay the foundation stone of the bridge.

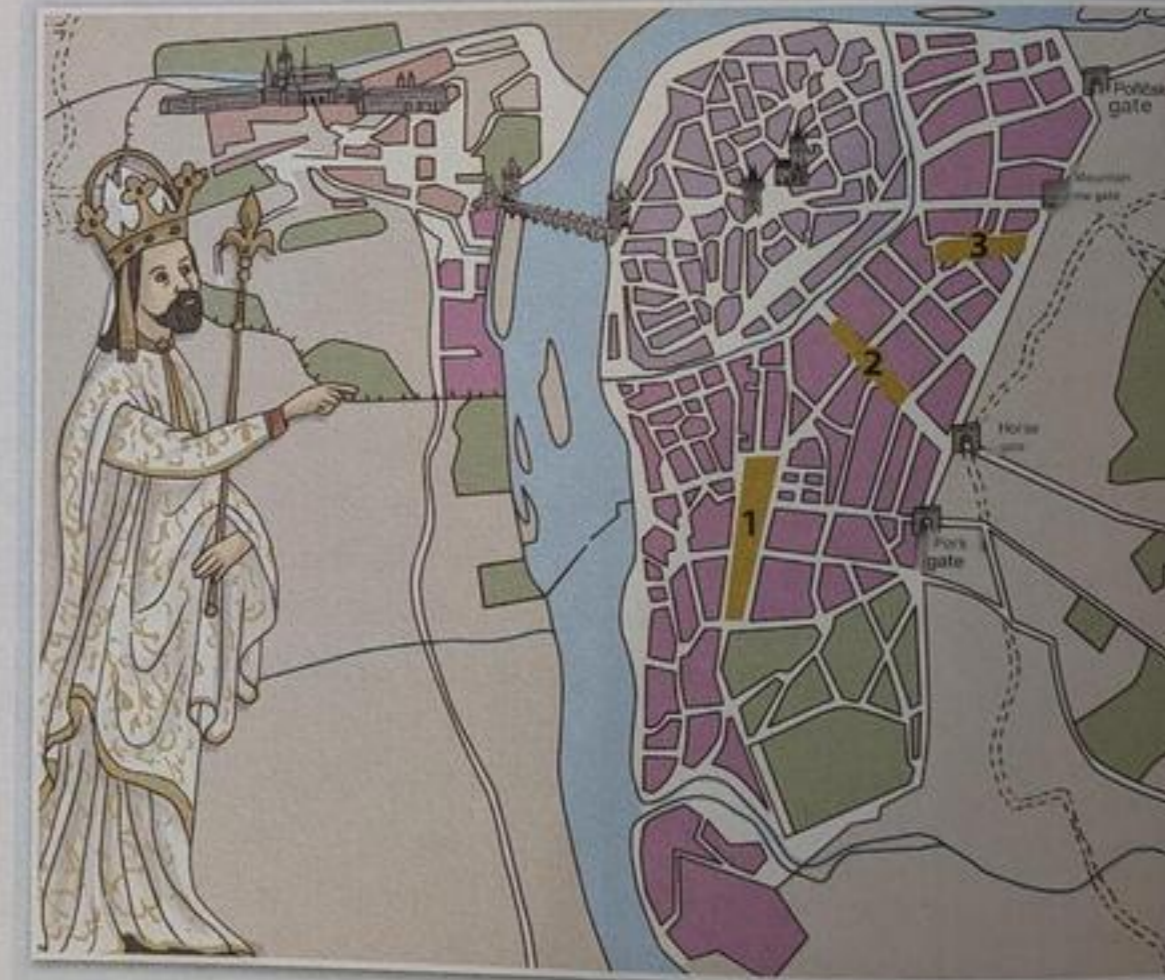

Fig. 7 - Prague under Charles IV was larger in area than London, Moscow or Paris. It also surpassed many cities in terms of population (40,000). Only Paris and the northern Italian cities were more populous at that time.

- 1 - Cattle market, 2 - Horse market, 3 - Hay market
- Can you tell from the names of the squares what was traded in Prague?

Fig. 8, 9- Karlštejn Castle, Chapel of the Holy Cross

Karlštejn Castle was built to protect the crown jewels, but also as a private residence for the monarch. The most important part of the castle was the **Chapel of the Holy Cross** (→ Fig. 9) with 130 paintings of saints from the workshop of the painter **Master Theodorik** [Theodorik]. The walls of the chapel are gilded and covered with polished precious stones. The ceiling is set with glass lenses depicting the stars in the sky.

Univerzita Karel byl na svou dobu velice vzdělaným panovníkem. Uměl číst a psát a ovládal pět jazyků. Sepsal také svůj vlastní **životopis Vita Caroli** (Život Karlův), ve kterém zaznamenal pro své následníky panovnické zkušenosti. Na svém dvoře zaměstnával mnoho umělců a kronikářů a dopisoval si s evropskými vzdělanci. V Praze nechal roku **1348 také založit první univerzitu** ve střední Evropě a z Prahy tak učinil centrum vzdělanosti (→ Obr. 10).

Obr. 10 – Pomník Karla IV. na Křižovnickém náměstí
Pod sochou Karla IV., která se nachází u Karlova mostu (pochází ale až z poloviny 19. století), můžete vidět znaky **čtyř fakult** Karlovy univerzity. Šlo o fakultu lékařskou, právnickou, bohosloveckou (teologickou) a artistickou, kde byla vyučována svobodná umění. (→ s. 96) Teprve po jejím absolvování mohl student studovat na dalších fakultách. Univerzitní studenti a jejich učitelé bydleli v kolejích, kde také probíhala výuka. Na pražské univerzitě studovali kromě Čechů také Němci, Poláci a další národnosti. Na pečeti Karlovy univerzity (→ Obr. 11) je pak vyobrazen sám **panovník klečící před sv. Václavem**, patronem země.

Obr. 11
– Pečeť Karlovy univerzity

Císařská korunovace Svou skvělou kariéru potvrdil **v roce 1355, kdy byl v Římě korunován římským císařem** (→ Karlova dvojí korunovace). Ve Svaté říši římské vydal nový ústavní dokument – **Zlatou bulu** (→ s. 61), ve které mimo jiné pozvedl moc Českého království. Své dědičné země, ve kterých vládl jako český král, spojil do svazku **zemí Koruny české**. Spadala sem kromě Čech také Morava, Slezsko, Horní a Dolní Lužice a Braniborsko.

Karlova dvojí korunovace

Kronikář Beneš Krabice z Weitmile [vajtmile] popisuje ve své kronice dvojí korunovaci krále Karla:

„Léta páně 1355 ve svátek Zjevení Páně [6. ledna] byl pan Karel, římský a český král, v městě Miláně v klášteře svatého Ambrože s velikou slávou korunován panem arcibiskupem milánským železnou korunou, již bývají obvykle korunováni italsí králové. (...) Na velikonoční neděli [pak] časně ráno vyjel pan Karel na pole mimo město a tam k němu přišli Římané a převelké množství lidí ze všech končin světa, všichni sedíce na silných koních, ve zbrani a v přilbách s chocholy, připraveni jako k boji, projevovali svou pohotovost k službám. Potom vjel první panovník světa provázen velkým množstvím lidu, o třetí hodině téhož dne s mocí a nádherou do města, opásal mnoho a bezpočtu lidí rytířskými pásy a byl ... pomazán a korunován za císaře veškerého okrsku zemského, společně se svou manželkou, paní Annou.“

• Které koruny Karel získal a ve kterých městech se korunovace odehrály?

Manželky Karel IV. byl **vynikající politik**. Spory se svými nepřáteli raději řešil diplomaticky než se zbraní v ruce. Často také vyhledával **výhodné sňatky** pro sebe i své potomky. Po smrti své první manželky, Blanky z Valois (→ s. 75, Obr. 4), se oženil s **Annou Falckou** (→ Obr. 13), dcerou svého velkého odpůrce. Jako třetí manželku si Karel vybral **Annou Svidnickou** (→ Obr. 14), se kterou získal slezské knížectví Svidnici.

Obr. 12 – Země Koruny české
• Které části získal král Jan Lucemburský a které Karel IV.?

patron = ochránce, většinou světec chránící určité území či skupinu lidí
rezignovat = vzdát se trůnu
vikář = duchovní, zástupce vyšší církevní hodnosti, např. biskupa

University Charles was a very educated monarch for his time. He could read and write and spoke five languages. He also wrote his own biography, Vita Caroli (Life of Charles), in which he recorded his royal experiences for his successors. He employed many artists and chroniclers at his court and corresponded with European scholars. In 1348, he also had the first university in Central Europe founded in Prague, thus making Prague a center of learning (→ Fig. 10).

Fig. 10 – Monument to Charles IV on Křižovnické Square
Under the statue of Charles IV, which is located by the Charles Bridge (but it dates back to the mid-19th century), you can see the emblems of the four faculties of Charles University. These were the Faculty of Medicine, Law, Theology (theology) and the Faculty of Arts, where the liberal arts were taught. (→ p. 96) Only after graduating from this could a student study at other faculties. University students and their teachers lived in dormitories, where classes were also held. In addition to Czechs, Germans, Poles and other nationalities studied at the University of Prague. The seal of Charles University (→ Fig. 11) depicts the monarch himself kneeling before St. Wenceslas, the patron saint of the country.

fig. 11
– Seal of Charles University

Imperial coronation He confirmed his brilliant career in 1355, when he was crowned Holy Roman Emperor in Rome (→ Charles's Double Coronation). In the Holy Roman Empire, he issued a new constitutional document – the Golden Bull (→ p. 61), in which, among other things, he raised the power of the Kingdom of Bohemia. He united his hereditary lands, which he ruled as the King of Bohemia, into the union of the lands of the Crown of Bohemia. In addition to Bohemia, this included Moravia, Silesia, Upper and Lower Lusatia and Brandenburg.

Charles' double coronation

Chronicler Beneš Krabice of Weitmile [vajtmile] describes the double coronation of King Charles in his chronicle:

“In the year 1355, on the feast of the Epiphany [January 6], Charles, King of Rome and Bohemia, was crowned with great glory by the Archbishop of Milan in the monastery of Saint Ambrose with the iron crown with which Italian kings are usually crowned. (...) On Easter Sunday, early in the morning, Charles rode out into the field outside the city, and there the Romans came to him, and a great multitude of people from all parts of the world, all seated on strong horses, in arms and in helmets with plumes, prepared as if for battle, showed their readiness for service. Then the first monarch of the world, accompanied by a great multitude of people, rode into the city with power and splendor at the third hour of the same day, girded many and countless people with knightly belts, and was ... anointed and crowned emperor of the entire district of the land, together with his wife, the Lady Anna.”

• Which crowns did Charles receive and in which cities did the coronations take place?

Wives Charles IV. was an excellent politician. He preferred to resolve disputes with his enemies diplomatically rather than with weapons in hand. He also often sought advantageous marriages for himself and his descendants. After the death of his first wife, Blanche of Valois (p. 75, Fig. 4), he married Anna of the Palatinate Fig. 13), the daughter of his great opponent. As his third wife, Charles chose Anna of Svidnica Fig. 14), with whom he acquired the Silesian principality of Swidnica.

Fig. 12 Lands of the Bohemian Crown
• Which parts were acquired by King John of Luxembourg and which by Charles IV.?

patron = protector, usually a saint protecting a certain territory or group of people
resign = give up the throne
vicar = clergyman, representative of a higher church rank, e.g. a bishop

LUCEMBURKOVÉ

Obr. 13

– Anna Falcká
Anna Falcká se za Karla provdala ve svých 20 letech. Jejich manželství ale trvalo jen necelé čtyři roky. Měli spolu jediného syna Václava, který však zemřel v necelých dvou letech. Krátce nato zemřela i královna.

Obr. 14

– Anna Svidnická
Annu Svidnickou král původně vybral pro svého syna. Když však malý Václav náhle zemřel, Karel se s Annou oženil sám, a to i přes velký věkový rozdíl – Anně bylo 14 let a Karlovi 37. Spolu měli dvě děti – Alžbětu a Václava. Jejich manželství trvalo 9 let. Anna zemřela při porodu třetího dítěte.

Obr. 15 – Alžběta Pomořanská

Alžbětu (Elišku) Pomořanskou si Karel vzal rok po smrti Anny. Eliška bylo 16 a Karlovi 47 let. Spolu měli šest dětí, jen čtyři se však dožily dospělosti. Kromě synů Zikmunda a Jana měli ještě dvě dcery, Annu, budoucí anglickou královnu, a Markétu. Po Karlově smrti žila Alžběta v Hradci Králové.

S touto manželkou se dočkal i syna Václava, svého budoucího nástupce. S Annou Svidnickou byl v roce 1355 korunován v Římě císařskou korunou. Po devíti letech manželství však Anna zemřela a Karel se oženil počtvrté a naposledy. Jeho ženou se stala **Alžběta (Eliška) Pomořanská** (→ Obr. 15), která mu porodila další dva syny Zikmunda a Jana, a svého manžela o 15 let přežila.

Karlovo dědictví

O všechny své děti se Karel velmi dobře postaral. Syn **Václav** byl ještě za Karlova života zvolen českým králem a otec mu zajistil i zvolení římsko-německým králem. Syna **Zikmunda** oženil s dědičkou uherské koruny, od roku 1387 tak vládl v Uhrách. Třetí syn, **Jan Zhořelecký**, zdědil po smrti Karla IV. Zhořelecko a Braniborsko. Karel IV. **zemřel roku 1378** ve věku 62 let a byl pohřben v chrámu sv. Víta. Při svém pohřbu byl poprvé **nazván Otcem vlasti**.

Václav IV.

Budoucnost Václava IV. byla od raného dětství pevně v rukou jeho otce, Karla IV. **Již ve dvou letech ho Karel nechal korunovat českým králem a v patnácti letech zvolit římsko-německým králem.** Václav se od mládí účastnil sněmů a jednání a byl připravován na roli panovníka. Samostatné vlády se ujal po smrti otce v sedmnácti letech, avšak ačkoliv byl na svou roli dlouho připravován, tato výchova v něm zanechala spíše **odpor k vladařským povinnostem.** Ani situace v Evropě mu pozici na trůnu neulehčila. Po tom, co Václav nastoupil na trůn, se země prohnala **morová epidemie**, která od poloviny století sužovala celou Evropu. V této době navíc došlo v církvi k dalšímu schizmatu (rozkolu), a to poté, co byli **současně zvoleni dva papeži** – jeden sídlil v Římě a druhý v Avignonu. (→ s. 64) Od Václava, českého i římsko-německého krále, se čekalo, že k celé věci zaujme nějaký postoj. On se místo toho **stáhl do ústraní** a na politiku téměř rezignoval. Často raději trávil čas zábavou s přáteli nebo pobýval na svých hradech a věnoval se lovu. (→ Obr. 16)

Václav IV. a šlechta

Václav se obklopoval především nižšími šlechtici, kterým svěřoval vysoké úřady v zemi. To se nelíbilo vyšší šlechtě, která tak přicházela o moc a postavení v zemi. Začala proto tajně vyjednávat s Václavovým schopnějším a cílevědomějším bratrem Zikmundem, který měl Václava na českém trůně nahradit. **Česká šlechta krále Václava dokonce zajala** a věznila, později totéž učinil i Zikmund, který Václava věznil ve Vídni. Václav nakonec český trůn uhájil, ale **svému bratrovi přenechal vládu ve Svaté říši římské.**

Obr. 16 – Mladý Václav IV.

Václav IV. byl **dvakrát ženatý**. Poprvé v devíti letech s Johanou Bavorskou, která však zemřela o šest let později na Karlštejně za nevyjasněných okolností. Jeho druhou ženou pak byla Žofie Bavorská, která byla obdivovatelkou Jana Husa. Obě manželství zůstala **bezdětná.**

LUXEMBOURG

fig. 13

– Anna of the Palatinate
Anna of the Palatinate married Charles at the age of 20. However, their marriage lasted only less than four years. They had one son, Wenceslas, who died at the age of less than two. The queen also died shortly afterwards.

fig. 14

– Anna Svidnická
The king originally chose Anna Svidnická for his son. However, when little Wenceslas died suddenly, Charles married Anna himself, despite the

large age difference – Anna was 14 and Charles was 37. Together they had two children – Alžběta and Václava. Their marriage lasted 9 years. Anna died giving birth to their third child.

Fig. 15 Elizabeth of Pomerania

Charles married Elizabeth (Eliška) of Pomerania a year after Anne's death. Eliška was 16 and Charles was 47. Together they had six children, but only four lived to adulthood. In addition to their sons Sigismund and John, they had two daughters, Anne, the future Queen of England, and Margaret. After Charles's death, Elizabeth lived in Hradec Králové.

With this wife he also had a son, Wenceslas, his future successor. With Anna of Svidnica, he was crowned imperator in Rome in 1355. However, after nine years of marriage, Anna died and Charles married for the fourth and last time. His wife was Elizabeth (Eliška) of Pomerania (Fig. 15), who bore

him two more sons, Sigismund and Jan, and outlived her husband by 15 years.

Karlova heritage

Charles took very good care of all his children. Sym Wenceslas was elected King of Bohemia during Charles's lifetime and his father also ensured his election as King of the Holy Roman Empire. He married his son Sigismund to the heiress of the Hungarian crown and from 1387 he ruled Hungary. The third son, John of Gore, inherited Gore and Brandenburg after the death of Charles IV. Charles IV. died in 1378 at the age of 62 and was buried in St. Vitus Cathedral. At his funeral he was called Father of the Fatherland for the first time.

Wenceslas IV.

The future of Wenceslas IV was firmly in the hands of his father, Charles IV, from early childhood. At the age of two, Charles had him crowned King of Bohemia and elected King of the Holy Roman Empire at the age of fifteen. Wenceslas participated in councils and negotiations from a young age and was prepared for the role of monarch. He took up independent rule after his father's death at the age of seventeen, but although he had been prepared for his role for a long time, this upbringing left him with aversion to the duties of a ruler. The situation in Europe did not make his position on the throne any easier either. After Wenceslas ascended the throne, a plague epidemic swept through the country, which had plagued all of Europe since the middle of the century. In addition, at this time there was another schism in the church, after two popes were elected simultaneously – one based in Rome and the other in Avignon. (→ p. 64) Wenceslas, the Bohemian and Holy Roman Emperor, was expected to take a stand on the matter. Instead, he withdrew into seclusion and almost resigned himself to politics. He often preferred to spend his time entertaining friends or staying in his castles and hunting. (→ Fig. 16)

Wenceslas IV and the nobility

Wenceslas surrounded himself mainly with lower nobles, whom he entrusted with high offices in the country. The higher nobility did not like this, which was losing power and position in the country. Therefore, they began to negotiate secretly with Wenceslas's more capable and determined brother Sigismund, who was to replace Wenceslas on the Czech throne. The Czech nobility even captured and imprisoned King Wenceslas, and later Sigismund did the same, imprisoning Wenceslas in Vienna. Wenceslas eventually defended the Czech throne, but left the rule of the Holy Roman Empire to his brother.

Fig. 16 Young Wenceslas IV.

Wenceslas IV. was married twice. The first time at the age of nine to Johanna of Bavaria, who died six years later at Karlštejn under unclear circumstances. His second wife was Žofie of Bavaria, who was an admirer of Jan Hus. Both marriages remained childless.

LUCEMBURKOVÉ

Johánek z Pomuku
Do sporů se Václav dostal i s pražským arcibiskupem Janem z Jenštejna. Ten krále káral za jeho hýřivý život i nevyjasněný postoj k probíhajícímu dvojpapěství. Václav začal zasahovat do církevních záležitostí arcibiskupa a jejich spor skončil **umučením Jenštejnova vikáře Johánka z Pomuku** (→ Obr. 17).

Závěr vlády
V Čechách v té době navíc začalo působit několik **reformních kazatelů**. Nejvýznamnějším z nich byl **Jan Hus**, který si zpočátku získal podporu i samotného krále. Po smrti Jana Husa se situace v Praze vyhrcovala a **po prvních husitských nepokojích zemřel i král Václav** (zřejmě stížen záchvatem mrtvice). Jelikož neměl žádné potomky, **na trůn měl nastoupit Václavův bratr Zikmund**. Jeho cesta k vládě v Čechách však byla přerušena husitskými válkami.

Rodokmen Lucemburků

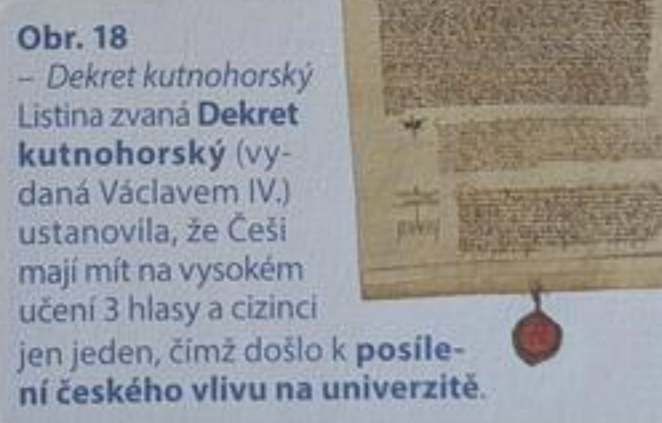
Po vymření Přemyslovců nastoupili na český trůn Lucemburkové. Za vlády tohoto rodu došlo díky jejich obratné zahraniční politice k posílení postavení Čech v rámci Svaté říše římské i k připojení nových území, která byla spojena do svazku zemí Koruny české. Král Jan Lucemburský často pobýval za hranicemi, proto byla správa země v rukou šlechty. Královský majetek se ztenčil kvůli nákladné zahraniční politice krále. Až za vlády jeho syna, Karla IV., království opět bohatlo. Karel IV., později nazývaný Otec vlasti, nechal postavit mnoho významných staveb a z Prahy vytvořil evropskou metropoli. Problémy nastaly opět za vlády jeho syna Václava IV., který se vládnutí často vyhýbal. Musel čelit jak sporům s českou šlechtou, tak s církví. Na konci jeho vlády propukly první husitské nepokoje.

1. Popiš, jak se Lucemburkové dostali na český trůn.
2. Jmenuj české krále z rodu Lucemburků. Zkuste vytvořit jejich rodokmen.
3. Které země patří do svazku zemí Koruny české?
4. Čím se proslavil Karel IV.? Můžeš vysvětlit jeho přídomek Otec vlasti?
5. Které problémy doprovázely vládu Václava IV.?

Obr. 17 – Socha sv. Jana Nepomuckého
Johánek z Pomuku (sv. Jan Nepomucký) byl umučen roku 1393. Na příkaz krále Václava IV. byl vyslýchán a **následkem mučení při výslechu zemřel**. Jeho mrtvé tělo bylo poté **svrženo z Karlova mostu do Vltavy** (proto jeho sochy můžeme často vidět na mostech). Podle legendy se té noci objevilo nad řekou pět hvězd, které jsou dodnes zpodobňovány kolem hlavy světce. Podle jiné legendy byl Jan Nepomucký zpovědníkem královny Zofie a zemřel kvůli tomu, že nechtěl vyrazit její zpovědní tajemství.

- Podle kterých atributů (symbolů) poznáme sv. Jana Nepomuckého?
- Víte o nějaké soše sv. Jana Nepomuckého ve svém okolí?

Obr. 18 – Dekret kutnohorský
Listina zvaná **Dekret kutnohorský** (vydaná Václavem IV.) ustanovila, že Češi mají mít na vysokém učení 3 hlasy a cizinci jen jeden, čímž došlo k **posílení českého vlivu na univerzitě**.

- Které jednoduché stroje mohli stavitelé budov ve středověku používat?
- Které fakulty má dnes Karlova univerzita?

LUXEMBOURG

John from Pomuk
Wenceslas also got into disputes with the Prague Archbishop Jan of Jenštejn. The latter rebuked the king for his extravagant life and unclear attitude towards the ongoing dual papacy. Wenceslas began to interfere in the Archbishop's ecclesiastical affairs, and their dispute ended with the martyrdom of Jenštejn's vicar John of Pomuk (→ Fig. 17).

Continuation of the government
In addition, several reform preachers began to operate in Bohemia at that time. The most important of them was Jan Hus, who initially gained the support of the king himself. After the death of Jan Hus, the situation in Prague escalated and after the first Hussite riots, King Wenceslas also died (apparently from a stroke). Since he had no descendants, Wenceslas' brother Sigismund was to ascend to the throne. However, his path to rule in Bohemia was interrupted by the Hussite Wars.

Family tree of the Luxembourgers

After the extinction of the Přemyslids, the House of Luxembourg ascended the Czech throne. During the reign of this family, thanks to their skillful foreign policy, the position of Bohemia within the Holy Roman Empire was strengthened and new territories were annexed, which were united into the union of lands of the Bohemian Crown. King John of Luxembourg often stayed abroad, so the administration of the country was in the hands of the nobility. The royal property dwindled due to the king's expensive foreign policy. It was not until the reign of his son, Charles IV., that the kingdom became rich again. Charles IV., later called the Father of the Fatherland, had many important buildings built and made Prague a European metropolis. Problems arose again during the reign of his son, Wenceslas IV., who often avoided ruling. He had to face disputes with both the Czech nobility and the church. **At the end of his reign, the first Hussite riots broke out.**

1. Describe how the Luxembourgs came to the Czech throne.
2. Name the Czech kings from the House of Luxembourg. Try to create their pedigree.
3. Which countries belong to the union of countries of the Czech Crown?
4. What made Charles IV famous? Can you explain his nickname, Father of the Fatherland?
5. What problems accompanied the reign of Wenceslas IV?

Fig. 17- Statue of St. John of Nepomuk
John of Pomuk (St. John of Nepomuk) was martyred in 1393. On the orders of King Wenceslas IV. he was interrogated and died as a result of torture during interrogation. His dead body was then thrown from Charles Bridge into the Vltava River (which is why his statues can often be seen on bridges). According to legend, five stars appeared over the river that night, which are still depicted around the saint's head today. According to another legend, John of Nepomuk was the confessor of Queen Sophia and died because he did not want to reveal her confessional secret.

- By what attributes (symbols) can we recognize St. John of Nepomuk?
- Do you know of any statues of St. John of Nepomuk in your area?

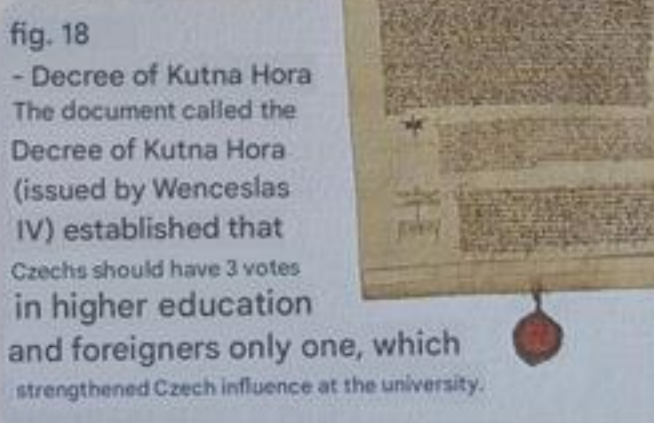

fig. 18 – Decree of Kutná Hora
The document called the Decree of Kutná Hora (issued by Wenceslas IV) established that Czechs should have 3 votes in higher education and foreigners only one, which strengthened Czech influence at the university.

- What simple machines could builders have used in the Middle Ages?
- Which faculties does Charles University have today?

HUSITSTVÍ

- Co je to papežské schizma?
- Ve kterých městech papežové sídlili?
- Které problémy se objevily za vlády Václava IV.?
- Kdo to byl Jan Hus?
- Ve kterých zemích vládli synové Karla IV. Václav a Zikmund? Jaké byly jejich vzájemné vztahy?

Počátky reformního hnutí

Konec 14. století přinesl mnoho náboženských problémů. Jedním z nich byla volba dvou papežů, kteří sídlili v Itálii a ve Francii, dalším přepychový život vyšších duchovních, které příliš nezajímalo jejich poslání a starost o věřící. Proto se stále častěji začaly objevovat názory, které současný stav církve kritizovaly a volaly po jeho nápravě. Mezi prvními takovými byl v českém prostředí německý kazatel Konrád Waldhauser, který kázal v Praze v době vlády Karla IV. Po něm kázali také čeští kněží Jan Milič z Kroměříže a Matěj z Janova. Na české reformátory měl velký vliv také anglický kazatel **Jan Viklef** (→ Obr. 1), jehož spisy začaly kolovat na české univerzitě a ovlivnily názory českého reformátora Jana Husa.

Obr. 1 – Jan Viklef

Obr. 2 – Jan Hus

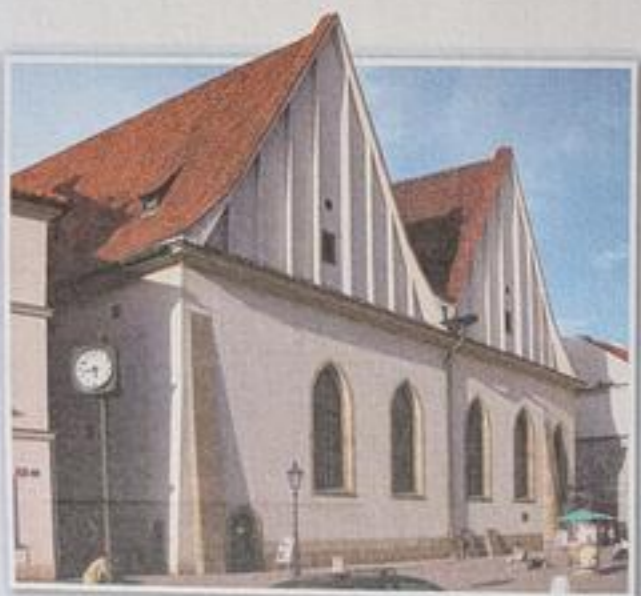
O mládí Jana Husa toho příliš nevíme. Narodil se okolo roku 1371 v Husinci u Prachatic v nezámožné rodině. V Praze studoval svobodná umění na Artistické fakultě pražské univerzity. Od roku 1400 působil také jako kazatel, nadále však vyučoval na univerzitě a v letech 1409–1410 byl jejím rektorem.

Jan Hus

Mistr Jan Hus (→ Obr. 2) působil na pražské univerzitě od konce 14. století, od roku 1402 pak **kázal v Betlémské kapli** (→ Obr. 3), kde jako kazatel předával své názory veřejnosti v češtině. Ve svých kázáních **kritizoval současnou církev** a volal po její nápravě (životu v chudobě, zájmu o věřící). Zprvu byl Janu Husovi nakloněn i král Václav IV., ovšem jen do té doby, než Hus začal kritizovat **prodej odpustků** (koupí odpustků měly být lidem odpuštěny jejich hříchy), ze kterého králi plynuly příjmy. Do sporů se dostal i s pražským arcibiskupem, který nařídil spálit všechny spisy Jana Viklefa a zakázal kázat v Betlémské kapli. Jelikož Jan Hus tohoto nařízení neuposlechl, **byl dán do klatby a nad Prahou byl vyhlášen interdict** – v Praze se v době přítomnosti Jana Husa nesměly vykonávat žádné církevní obřady (křty, pohřby, svatby atd.). Jan Hus tedy raději z Prahy odešel a pobýval na venkově u svých příznivců, např. na Kozím hrádku či na hradě Krakovci. Zde ho zastihlo pozvání od císaře Zikmunda Lucemburského **na církevní koncil v Kostnici**, který měl řešit jak probíhající papežské schizma, tak i jiné problémy církve. (→ s. 65)

Kostnický koncil

Jan Hus byl pozván ke slyšení před koncillem, kde se měl vyjádřit k těm částem svého učení, které byly církví označovány jako kacířské. Na cestu do Kostnice dostal Hus od Zikmunda glejt, který zaručoval bezpečnou cestu do Kostnice. Církevní koncil nedal Janu Husovi možnost obhájit své učení, ale trval na odvolání jeho názorů. Jelikož to Jan Hus odmítl, **byl 6. července 1415 v Kostnici upálen** a jeho popel byl vhozen do řeky Rýna.

Obr. 3 – Betlémská kaple v Praze

Betlémská kaple byla založena měšťany v roce 1391 za účelem kázání v českém jazyce. Působil zde Jan Hus i jiní husitští kněží. V 18. století byla pro svůj špatný stav zbořena a obnovena až ve 20. století.

HUSSITIS

- What is a papal schism?
- In which cities did the popes reside?
- What problems arose during the reign of Wenceslas IV?
- Who was Jan Hus?
- Which countries did the sons of Charles IV rule? Wenceslas and Sigismund? What were their mutual relations?

The beginnings of the reform movement

The end of the 14th century brought many religious problems. One of them was the election of two popes who resided in Italy and France, another was the luxurious life of the higher clergy, who were not very interested in their mission and care for the faithful. Therefore, opinions began to appear more and more frequently that criticized the current state of the church and called for its correction. Among the first such in the Czech environment was the German preacher Konrád Waldhauser, who preached in Prague during the reign of Charles IV. After him, the Czech priests Jan Milič of Kroměříž and Matěj of Genoa also preached. The English preacher John Wycliffe also had a great influence on the Czech reformers (→ Fig. 1), whose writings began to circulate at Czech universities and influenced the views of the Czech reformer Jan Hus.

Fig. 1–John Wycliffe

Fig. 2–Jan Hus

We do not know much about the youth of Jan Hus. He was born around 1371 in Husinac near Prachatic in a poor family. In Prague he studied liberal arts at the Faculty of Arts of the University of Prague. From 1400 he also worked as a preacher, but continued to teach at the university and was its rector in 1409–1410.

Jan Hus

Master Jan Hus (→ Fig. 2) worked at the University of Prague from the end of the 14th century, and from 1402 he preached in the Bethlehem Chapel (→ Fig. 3), where he preached his views to the public in Czech. In his sermons, he criticized the contemporary church and called for its reform (life in poverty, interest in believers). At first, King Wenceslas IV was also sympathetic to Jan Hus, but only until Hus began to criticize the sale of indulgences (people were supposed to be forgiven their sins by buying indulgences), from which the king received income. He also got into disputes with the Archbishop of Prague, who ordered the burning of all the writings of John Wycliffe and forbade preaching in the Bethlehem Chapel. Because Jan Hus did not obey this order, he was put under an excommunication and an interdict was declared over Prague – no church ceremonies (baptisms, funerals, weddings, etc.) were allowed to be performed in Prague during the time of Jan Hus's presence. Jan Hus therefore preferred to leave Prague and stay in the countryside with his supporters, e.g. at Kozí hrádek or at Krakovec Castle. Here he received an invitation from Emperor Sigismund of Luxembourg to a church council in Constance, which was to resolve both the ongoing papal schism and other problems of the church. (p. 65)

Fig. 3– Bethlehem Chapel in Prague

The Bethlehem Chapel was founded by the townspeople in 1391 for the purpose of preaching in the Czech language. Jan Hus and other Hussite priests worked here. It was demolished in the 18th century due to its poor condition and was not restored until the 20th century.

Council of Constance

Jan Hus was summoned to appear before the council, where he was to give his opinion on those parts of his teachings that were considered heretical by the church. On his way to Constance, Hus received a letter from Sigismund, which guaranteed safe passage to Constance. The church council did not give Jan Hus the opportunity to defend his teachings, but insisted on recanting his views. When Jan Hus refused, he was burned at the stake in Constance on July 6, 1415, and his ashes were thrown into the Rhine River.

Počátky husitského hnutí

Zprávy o upálení Mistra Jana Husa **vzbudily v Čechách velkou nevoli**. Proti rozhodnutí koncilu se postavila jak česká a moravská šlechta, tak i pražská univerzita. Počet přívrženců Jana Husa – **husitů** – stále narůstal. Situace **se vyhroutil v roce 1419**, kdy ozbrojený dav vedený husitským kazatelem Janem Želivským vtrhl na Novoměstskou radnici a z oken vyházel protihusitsky smýšlející konšely. Zpráva o této události, známé jako **první pražská defenestrace** (→ Obr. 5), otrásla téměř šedesátiletým králem Václavem IV. natolik, že nedlouho po ní zemřel. **Novým králem se měl stát Zikmund Lucemburský**, který se však po vyhlášení křížové výpravy proti husitům stal pro většinu husitské šlechty a představitele Prahy nepřijatelným. Zikmund tak přitáhl s vojskem do Čech, ale byl husity **poražen roku 1420 v bitvě na Vítkově**. (→ Obr. 6) Z Čech sice odtáhl, ale svého nároku na trůn se nevzdal a před odjezdem se nechal v katedrále sv. Víta korunovat českým králem. Trvalo však dalších šestnáct let, než ho husité českým králem uznali.

Husitský program

Po odmítnutí krále Zikmunda byla v Čechách ustavena dvacetičlenná **stavovská vláda**, která byla složená ze zástupců královských měst, vyšší a nižší šlechty. Společně vytvořili **husitský program**, za který chtěli bojovat – tzv. **4 pražské artikuly**, které na sněmu v Čáslavi r. 1421 přijali za zemský zákon. Prvním bodem programu bylo **přijímání podobojí**, tedy přijímání chleba i vína při bohoslužbě (chléb a víno symbolizoval tělo a krev Ježíše Krista). Před husitskou revolucí přijímali běžní lidé jen tělo Krista (chléb) a víno bylo výsadou kněží. Husité však v přijímání podobojí viděli rovnost lidí před Bohem, a proto i oni **začali přijímat z kalicha** víno. Kalich se tak stal symbolem husitů, proto se jim také říkalo kališníci. (→ Obr. 7) Mezi zbylé pražské artikuly patřila **svoboda kázání, trestání smrtelných hříchů** stejně u všech lidí bez rozdílu postavení a **konec světského panování kněží** – církvi tak měl být zabaven veškerý majetek a měla být zbavena světské moci.

Obr. 6 – Jezdecká socha Jana Žižky na Vítkově

Na vrchu Vítkov v Praze, kde husité pod vedením svého hejtmana **Jana Žižky** porazili křížácké vojsko, byl na počátku 20. století postaven Národní památník, kterým měla být uctěna památka obětem 1. světové války. V roce 1950 přibyla k památníku 9 m vysoká a téměř 10 m dlouhá bronzová jezdecká socha Jana Žižky, která patří k vůbec největším jezdeckým sochám na světě.

Obr. 4 – Pomník Jana Husa
Nejnámější pomník Mistra Jana Husa se nachází na Staroměstském náměstí v Praze. Byl postaven v roce 1915 k 500. výročí Husova upálení. Jeho autorem je sochař Ladislav Šaloun.

Obr. 5 – První pražská defenestrace proběhla 30. července 1419 po plamenném kázání Jana Želivského v kostele Panny Marie Sněžné. Odtud dav došel k **Novoměstské radnici**, purkmistr a šest dalších konšelů byli vyhozeni z okna a na místě ubiti.

Obr. 7 – Kalich – znak husitů

- artikul = článek, odstavec
- defenestrace = vyhození z okna (z francouzského *de fenêtre* – z okna)
- interdikt = církevní trest, který zakazoval církevní obřady na určitém území
- kompaktáta = výsledky jednání s Basilejským koncilem
- podobojí = přijímání chleba (hostie) i vína při bohoslužbě
- rektor = nejvyšší představitel univerzity

The beginnings of the Hussite movement

The news of the burning of Master Jan Hus aroused great resentment in Bohemia. The decision of the council was opposed by both the Czech and Moravian nobility and the Prague University. The number of followers of Jan Hus – the Hussites – continued to grow. The situation came to a head in 1419, when an armed mob led by the Hussite preacher Jan Želivský stormed the New Town Hall and threw anti-Hussite-minded councilors out of the windows. The news of this event, known as the first Prague defenestration (→ Fig. 5), shook the almost sixty-year-old King Wenceslas IV so much that he died not long after. Sigismund of Luxembourg was to become the new king, but after the declaration of a crusade against the Hussites he became unacceptable to the majority of the Hussite nobility and representatives of Prague. Sigismund thus marched with his army to Bohemia, but was defeated by the Hussites in 1420 at the Battle of Vítkov. (→ Fig. 6) Although he withdrew from Bohemia, he did not give up his claim to the throne and before leaving, he was crowned King of Bohemia in St. Vítus Cathedral. However, it took another sixteen years before the Hussites recognized him as King of Bohemia.

Hussite program

After King Sigismund's refusal, a twenty-member estate government was established in Bohemia, consisting of representatives of the royal cities, the higher and lower nobility. Together they created a Hussite program, for which they wanted to fight the so-called 4 Prague Articles, which were adopted as a provincial law at the Diet in Čáslav in 1421. The first point of the program was the reception of the cupola, i.e. the reception of bread and wine during church services (bread and wine symbolized the body and blood of Jesus Christ). Before the Hussite revolution, ordinary people received only the body of Christ (bread) and wine was the prerogative of priests. However, the Hussites saw the equality of people before God in the reception of the cupola, and therefore they also began to receive wine from the chalice. The chalice thus became a symbol of the Hussites, which is why they were also called the cupbearers. (→ Fig. 7) The remaining Prague Articles included freedom of preaching, the punishment of mortal sins equally for all people regardless of status, and the end of the secular rule of priests – all property of the church was to be confiscated and it was to be deprived of secular power.

Fig. 6 - Equestrian statue of Jan Žižka at Vitkov

On Vitkov Hill in Prague, where the Hussites, led by their hetman Jan Žižka, defeated the Crusader army, a National Memorial was built at the beginning of the 20th century to honor the victims of World War I. In 1950, the memorial was joined by a 9 m high and almost 10 m long bronze equestrian statue of Jan Žižka, which is one of the largest equestrian statues in the world.

Fig. 4 - Monument to Jan Hus
The most famous monument to Master Jan Hus is located on Old Town Square in Prague. It was erected in 1915 to mark the 500th anniversary of Hus's burning at the stake. Its author is the sculptor Ladislav Šaloun.

Fig. 5 - The first defenestration of Prague took place on July 30, 1419, after Jan Želivský's fiery sermon in the Church of Our Lady of the Snows. From there, the crowd reached the New Town Hall, the burgomaster and six other aldermen were thrown out of the window and killed on the spot.

Fig. 7 - Chalice - symbol of the Hussites

- article = article, paragraph
- defenestration = throwing out of a window (from French *de fenêtre* - out of the window)
- interdict = church punishment that prohibited church ceremonies in a certain territory compact
- = results of negotiations with the Council of Basel
- communion = receiving bread (host) and wine during a church service
- rector = the highest representative of the university

HUSITSTVÍ

Husité se na mše nescházeli jen v kostelích, ale jejich kněží **kázali i v přírodě, často na vyvýšených místech** či na horách, kterým dávali biblická jména (Tábor, Oreb). Mnoho lidí věřilo tomu, že přichází konec světa a záchra-
něni budou jen ti, kteří budou shromážděni na horách či v jednom z pěti **husitských měst** (Plzeň, Klatovy, Louny, Slaný a Žatec). Část husitů si pro-
to také **založila nové město – Tábor** (→ Obr. 8, 9), kde se snažili žít podle biblických zákonů a bez soukromého majetku.

Obr. 8 – Město Tábor v současnosti

Obr. 9 – Kresba původní podoby města Tábor

Město Tábor bylo založeno jihočeskými husity v roce 1420. Přicházeli sem ze širokého okolí lidé, kteří se chtěli **řídít pouze Božím zákonem** – všichni lidé si zde měli být rovni a měli žít prostým životem. Proto při příchodu do města odevzdávali přebytečný majetek do káďí na náměstí. Ve městě působilo mnoho kazatelů, kteří se starali o duchovní život. Řízením města byli pověřeni čtyři hejtmani, kteří také měli na starost jeho obranu.

• Porovnej kresbu původního města s jeho současnou podobou na obr. 8.

Obr. 10 – Jan Žižka na 25 Kčs bankovce z r. 1958
Jan Žižka se stal **vojenským vůdcem** táboritů a jedním ze čtyř tábořských hejtmanů. Vytvořil dobře fungující armádu, která využívala taktiky vozové hradby. Pro potřeby armády sestavil **vojenský řád**. Jednoočí Jan Žižka přišel při obléhání hradu Rábí v roce 1421 o druhé oko a byl **zcela slepý**. I nadále však velel husitským vojskům. V roce 1423 se rozešel s táboritů a vedl svaz orebitů.

Obr. 11 – Husitské Čechy

- × – místa husitských bitev
- – velká husitská města
- – vyvolená husitská města
- – katolické oblasti věrné králi
- + – katolická města

HUSSITIS

The Hussites did not only gather for mass in churches, but their priests also preached in the countryside, often on high places or on mountains, which they gave biblical names (Tábor, Oreb). Many people believed that the end of the world was coming and that only those who would gather in the mountains or in one of the five

Hussite towns (Plzeň, Klatovy, Louny, Slaný and Žatec) would be saved. For this reason, some of the Hussites also founded a new town - Tábor (→ Fig. 8, 9), where they tried to live according to biblical laws and without private property.

Fig. 8 - The city of Tábor today

Fig. 9 - Drawing of the original appearance of the town of Tábor

The town of Tábor was founded by the South Bohemian Hussites in 1420. People came here from a wide area who wanted to follow only God's law - all people here were supposed to be equal and live a simple life. Therefore, upon arriving in the town, they handed over their excess property to the vats in the square. There were many preachers in the town who took care of the spiritual life. Four hetmans were entrusted with the management of the town, who were also in charge of its defense.

• Compare the drawing of the original city with its current appearance in Fig. 8.

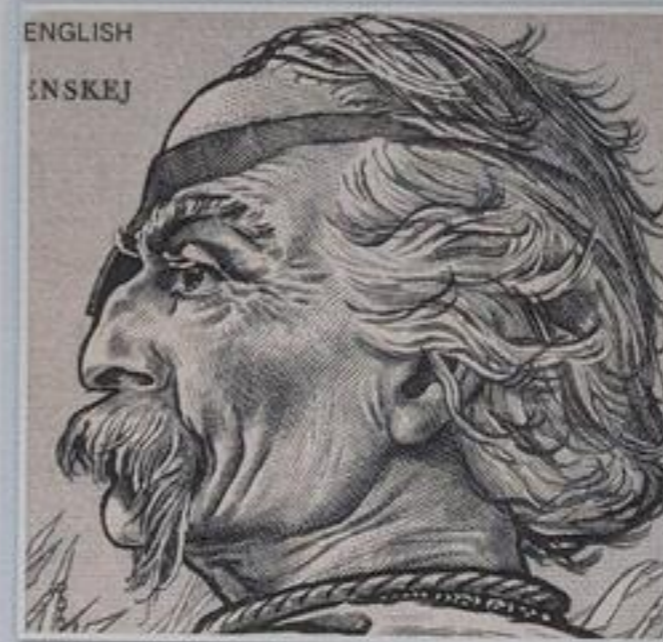

Fig. 10 - Jan Žižka on a 25 CZK banknote from 1958
Jan Žižka became the military leader of the Táborites and one of the four Tábor hetmans. He created a well-functioning army that used the tactics of the wagon wall. He compiled a military order for the needs of the army. The one-eyed Jan Žižka lost his other eye during the siege of Rabi Castle in 1421 and **was completely blind**. However, he continued to command the Hussite troops. In 1423, he broke with the Táborites and led the Orebite Union.

Fig. 11 - Hussite Bohemia -

- × - places of Hussite battles
- - large Hussite cities
- - selected Hussite cities
- - Catholic areas loyal to the king
- + - Catholic cities

Průběh husitských bojů

Významné bitvy Do Čech bylo v průběhu husitských válek posláno králem Zikmundem či papežem několik křížových výprav. V čele husitských polních vojsk stál Jan Žižka a ostatní hejtmáni (husitští velitelé), jejichž taktika vozové hradby (→ Obr. 14) byla proti křížákům velmi účinná. Ačkoliv řadoví členové husitských vojsk často neměli žádné vojenské zkušenosti, jejich odhodlání i zcela odlišná taktika vedení boje nad křížáky na Vítkově proti křížákům nebo v roce 1424 u Přibyslavi, kde při jejím obléhání zemřel Jan Žižka. Po Žižkově smrti převzal vedení polních vojsk Prokop Holý, který svedl vítěznou bitvu u Ústí nad Labem v roce 1426. Nejednou se stalo, že křížácká vojska neměla jasný cíl své výpravy a z Čech se zanedlouho stáhla, nebo se dala před blížícími se husity na útěk (např. v roce 1431 u Domažlic, → Obr. 13).

Spanilé jízdy Husitská polní vojska také dobývala kláštery, města a hrady v Čechách, které zůstávaly věrné králi (jedním z mála hradů, který se nikdy nepodařilo husitům dobýt, byl Karlštejn). Pro místa, kudy vojska táhla, však byla armáda velkou zátěží – výnosy z polí nestačily uživit vojáky, a navíc mnoho polí zůstávalo ležet ladem a nikdo je neobdělával. Husité proto často mířili pro zásoby i peníze za hranice. Cílem těchto spanilých jízd bylo také zasáhnout proti křížákům na jejich území a šířit i obhajovat husitský program.

Obr. 13 – Bitva u Domažlic. Bitva u Domažlic měla být součástí čtvrté křížové výpravy proti husitům, kterou vedl kardinál Cesarini [čezariny]. Křížácké vojsko se dalo na útěk ještě před příchodem husitů, když slyšelo jejich chorál Ktož jsou boží bojovníci. Podle pověsti ztratil při útěku kardinál Cesarini svůj červený kardinálský klobouk.

Obr. 12 – Husitské zbraně Husité používali velké množství zbraní. Mnoho z nich bylo vyráběno úpravou běžného zemědělského nářadí, které bylo opatřeno různými hroty a bodáky. Například halapatrna (1), sudlice (2), řemdih (3), kropáč (4) či cep (5). Nechyběly ale ani palné zbraně jako houfnice (6), tarasnice (7) či kuše (8). Odznakem tábořských hejtmánů se stal palcát (9).

Obr. 14 – Vozová hradba Husitská bojová taktika spočívala v tzv. vozové hradbě. Husité si své vozy vozili vždy s sebou a v případě, že se přiblížil nepřítel, vybrali si vhodné místo (nejlépe na návrší), kde se vozy postavily tzv. kolo na kolo, aby nevznikla ani skulinka. Na vozech i za nimi byli připraveni bojovníci se zbraněmi. Mezi některými vozy byly připraveny i palné zbraně – houfnice či tarasnice. Jejich střelci se schovali za velké štíty – tarasy či pavězy. Takto vzniklou hradbu z vozů musel nepřítel složitě dobývat. Hradba tedy sloužila k obraně, nikoli k útoku. Pokud se nepřítel dostal dovnitř vozové hradby, často ho čekala další – vnitřní hradba, tvořená dalšími vozy. V případě potřeby se hradba také dala pomoci koní otevřít a zavřít, čehož využívali jezdci na koních připravení uvnitř hradby.

The course of the Hussite struggles

Significant battles

Several crusades were sent to Bohemia during the Hussite Wars by King Sigismund or the Pope. The Hussite field armies were led by Jan Žižka and other hejtmans (Hussite commanders), whose tactics of the wagon wall (→ Fig. 14) were very effective against the crusaders. Although the rank and file members of the Hussite armies often had no military experience, their determination and the completely different tactics of conducting the naukriya battle repeatedly won. The Hussites celebrated victories, for example, in 1420 at Sudomeř against the Catholic nobility, in the same year at Vitkov against the Crusaders, or in 1424 at Přibyslav, where Jan Žižka died during the siege. After Žižka's death, Prokop Holý took over the leadership of the field troops, who fought a victorious battle at Ústí nad Labem in 1426. More than once, the Crusader troops did not have a clear goal of their expedition and soon withdrew from Bohemia or fled before the approaching Hussites (e.g. in 1431 near Domažlice, → Fig. 13).

Crazy rides

Hussite field armies also conquered monasteries, towns and castles in Bohemia that remained loyal to the king (one of the few castles that the Hussites never managed to conquer was Karlštejn). However, the army was a great burden for the places where the troops marched - the yields from the fields were not enough to feed the soldiers, and in addition, many fields remained fallow and no one cultivated them. Therefore, the Hussites often headed abroad for supplies and money. The aim of these glorious expeditions was also to intervene against the crusaders in their territory and to spread and defend the Hussite program.

Fig. 12 - Hussite weapons

The Hussites used a large number of weapons. Many of them were made by modifying common agricultural tools, which were equipped with various tips and bayonets. For example, the halapatrna (1), the sudlice (2), the řemdih (3), the kropáč (4) or the cep (5). There were also firearms such as howitzers (6), tarasnice (7) or crossbows (8). The mace (9) became the badge of the Tábor hetmans.

Fig. 13 Battle of Domažlice. The Battle of Domažlice was supposed to be part of the Fourth Crusade against the Hussites, led by Cardinal Cesarini [Cezarini]. The Crusader army fled before the Hussites arrived, when they heard their chant Ktož jsou boží živojnici. According to legend, Cardinal Cesarini lost his red cardinal's hat during the escape.

Fig. 14 - Carriage wall

Hussite combat tactics consisted of the so-called wagon wall. The Hussites always took their wagons with them and, if the enemy approached, they chose a suitable place (a resting place on a hill), where the wagons were placed so-called wheel on wheel, so that there would be no confusion. Firearms were also prepared between some of the wagons for defense, not for attack. If necessary, the wall could also be opened and closed with the help of horses, which was used by horsemen prepared inside the wall.

Konec husitských bojů

Po opakovaných porážkách křižáků si katolická strana uvědomila, že husity není možné rychle porazit v boji, a proto se rozhodla, že s **husity začne jednat**. Obě strany se poprvé sešly roku 1432 v Chebu a později **roku 1433 na církevním koncilu v Basileji**. Zástupci husitů v čele s Prokopem Holým zde jednali o svém programu (Čtyřech pražských artikulech). Po návratu do Čech se však ukázaly rozpory mezi husity samotnými. Mnozí z nich si už přáli mír a konec bojů, které vyčerpávaly lid i zemi, jiní chtěli bojovat za uznání všech bodů husitského programu. Nakonec se vytvořily dva tábory husitů – na jedné straně tzv. **panská jednota** (katolická i husitská šlechta a pražané), na druhé straně polní vojska táboritů a sirotků. **V roce 1434 se oba tábory střetly v bitvě u Lipan**, ve které zvítězila panská jednota a začala jednat o míru. Výsledkem jednání byla tzv. **Basilejská kompaktáta**, která povolovala husitům přijímání podoboji a ponechávala jim zabraný církevní majetek. Husité na oplátku zůstali v katolické církvi a přijali Zikmunda za českého krále. Král Zikmund (→ Obr. 15) setrval na českém trůnu velmi krátce, v roce 1437 zemřel ve Znojmě.

Obr. 15 – Zikmund Lucemburský
Zikmund Lucemburský si nevybudoval v českých dějinách příliš dobrou pověst kvůli bojům s husity. Z pohledu evropské politiky však šlo o velmi schopného panovníka, v mnoha ohledech podobného svému otci Karlu IV. V mládí se stal **uherským králem** a musel tak čelit nájezdům osmanských Turků. V roce 1411 se stal králem Svaté říše římské a v roce 1433 se dočkal i **císařské korunovace**. Stejně jako jeho otec byl i on dobrý diplomat, jeho velkým úspěchem bylo vyřešení probíhajícího trojpapežství na koncilu v Kostnici, který byl ale v českých dějinách dlouho zmiňován pouze negativně kvůli upálení Jana Husa.

- Která literární díla vznikla v době husitské?
- Co je to chorál?
- Nachází se ve tvém okolí místo husitských bojů? Zjisti si o něm více.
- Jak se dnes jmenuje hora Vitkov a co se zde nachází?

- P. Klučina – České země v době husitské
- P. Klučina – Jak válčili husité
- Z. Ležák – Ve jménu Husa; Zrození kalicha
- K. Smolíková – Husité
- V. Válková – Dobrodružné výpravy do minulosti – Husité: Ve znamení kalicha

Ktož jsou boží bojovníci (úryvek)

*Ktož jsou boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a úfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítězte.*

*Kristus' vám za škody stojí,
stokrát viec sľubuje,
pakli kto proň život složí,
věčný mieti bude;
blaze každému, ktož na pravdě sende.*

*Tent' pán velí se nebáti
záhubcí tělesných,
velíť i život složití
pro lásku svých bližních.*

*Protož střelci, kopiníci
řádu rytieřského,
sudličníci a cepníci
lidu rozličného,
pomnětež všichni
na pána štědrého!*

Mezi první české reformátory církve patřil Jan Hus, který kritizoval církev a prodej odpustků. Po jeho upálení v Kostnici se Husovi stoupci, husité, postavili proti novému králi Zikmundovi a vytvořili si vlastní vládu. Král Zikmund do Čech opakovaně vyslal armády křižáků, které však byly husity vždy odraženy, hlavně díky své taktice vozové hradby. Jednotlivé proudy husitů se však neshodly na tom, zda ve válce pokračovat. V bitvě u Lipan zvítězili umírnění husité nad radikálními a s králem Zikmundem uzavřeli mír. Dohodou v Basileji mohli husité přijímat podoboji (jeden ze 4 husitských požadavků) a Zikmund se stal českým králem. Země zůstala po husitských válkách poničená a zchudlá, mnoho měst a hradů bylo pobořených.

1. Kdo byl Jan Hus a proč byl upálen?
2. Kterou událostí začala husitská revoluce? Za co husité bojovali?
3. Jmenuj některé husitské bitvy a popiš taktiku husitů.
4. Které části království zůstaly věrné králi?
5. Co byly spanilé jízdy?
6. Na čem se husité nakonec s králem Zikmundem domluvili?

Fig. 15 – Sigismund of Luxembourg
Sigismund of Luxembourg did not build a very good reputation in Czech history due to his battles with the Hussites. However, from the point of view of European politics, he was a very capable ruler, in many ways similar to his father Charles IV. In his youth, he became King of Hungary and had to face the invasions of the Ottoman Turks. In 1411, he became King of the Holy Roman Empire and in 1433 he was crowned Emperor. Like his father, he was a good diplomat, his great success was the resolution of the ongoing triple papacy at the Council of Constance, which was long mentioned only negatively in Czech history due to the burning of Jan Hus.

- Which literary works were created during the Hussite period?
- What is a chant?
- Is there a site of Hussite battles near you? Find out more about it.
- What is the name of Vitkov Mountain today and what is located there?

- P. Klučina - Czech lands in the Hussite period
- P. Klučina - How the Hussites fought
- Z. Ležák - In the Name of the Goose; The Birth of the Chalice
- K. Smolíková - Hussites
- V. Válková - Adventure expeditions into the past - Hussites: In the sign of the chalice

The end of the Hussite fighting

After repeated defeats of the Crusaders, the Catholic side realized that the Hussites could not be quickly defeated in battle, and therefore decided that the 5 Hussites would begin negotiations. The two sides met for the first time in 1432 in Cheb and later in 1433 at the church council in Basel. The Hussite representatives, led by Prokop the Holy, discussed their program (the Four Articles of Prague). After returning to Bohemia, however, disagreements emerged among the Hussites themselves. Many of them already wished for peace and an end to the fighting, which was exhausting the people and the country, while others wanted to fight for the – recognition of all points of the Hussite program. Eventually, two Hussite camps were formed: on one side, the so-called lordly unity (Catholic and Hussite nobility and the people of Prague), on the other side, the field armies of the Taborites and orphans. In 1434, the two camps clashed in the Battle of Lipany, in which the lordly unity won and peace negotiations began. The result of the negotiations was the so-called Basel Compact, which allowed the Hussites to accept both sides and left them the confiscated church property. In return, the Hussites remained in the Catholic Church and accepted Sigismund as the Czech king. King Sigismund (→ Fig. 15) remained on the Czech throne for a very short time, dying in Znojmo in 1437.

Who are God's warriors (excerpt)

*Who are God's warriors?
and his law,
just help from God
and trust in him,
that you always win with him in the end.*

*Christ is worth the damage to you,
promises a hundred times more,
but if someone lays down their life for him,
the eternal mieti will;
Blessed is everyone who follows the truth.*

*This gentleman commands, don't be afraid.
bodily destruction,
He commands us to sacrifice
our lives for the love of our neighbors.*

*Therefore, archers, spearmen
of the order of chivalry,
judges and flail-bearers
of various people,
all remember
the generous lord!*

Among the first Czech reformers of the church was Jan Hus, who criticized the church and the sale of indulgences. After his burning in Constance, Hus's followers, the Hussites, opposed the new King Sigismund and formed their own government. King Sigismund repeatedly sent crusader armies to Bohemia, but the Hussites always repelled them, mainly thanks to their wagon wall tactics. However, the individual Hussite factions did not agree on whether to continue the war. In the Battle of Lipany, the moderate Hussites defeated the radicals and made peace with King Sigismund. By the Treaty of Basel, the Hussites could accept the dominion (one of the 4 Hussite demands) and Sigismund became the Czech king. The country remained devastated and impoverished after the Hussite Wars, and many towns and castles were destroyed.

1. Who was Jan Hus and why was he burned at the stake?
2. What event started the Hussite Revolution? What did the Hussites fight for?
3. Name some Hussite battles and describe Hussite tactics.
4. Which parts of the kingdom remained loyal to the king?
5. What were the splendid rides?
6. What did the Hussites finally agree on with King Sigismund?

České země po husitských válkách

Husitské války nastolily v zemi mnoho změn. Během válek v Čechách podstatně vzrostl vliv měst a šlechty, a naopak moc katolické církve se zmenšila. Jinak tomu ale bylo v ostatních zemích Koruny české, kde si katolíci udrželi moc. Ačkoliv byly husitské boje ukončeny, někteří velitelé se stále nechtěli smířit s jejich výsledkem (→ Obr. 1) a drobné boje pokračovaly. V zemi se navíc potulovaly loupeživé skupiny a mnoho hradů, měst a tvrzí bylo pobořených.

Albrecht Habsburský, Ladislav Pohrobek

V této neklidné době zemřel král Zikmund Lucemburský. Novým králem byl poté zvolen jeho zeť **Albrecht Habsburský**, manžel Zikmundovy dcery Alžběty. Ani král Albrecht v zemi nestihl utiřit nepokoje, při tažení do Uher proti Turkům zemřel na úplavici. Zanechal po sobě těhotnou manželku, které se později narodil syn **Ladislav, nazývaný Pohrobek**. Kvůli svému věku se nemohl ujmout vlády, a tak do doby jeho dospělosti spravovaly zemi krajské spolky měst a šlechty, takzvané **landfrýdy**. Nejsilnějším z nich se stal východočeský landfrýd, v jehož čele stál český šlechtic **Jiří z Poděbrad**. Ten se rozhodl skončit s neklidem v zemi, vojensky obsadil Prahu a posléze **byl zvolen zemským správcem**. Jiří se snažil v zemi uklidnit situaci, znovu zavést pořádek a také obnovit obchod a dolování stříbra v Kutné Hoře. Zemským správcem zůstal Jiří z Poděbrad i v době, kdy **se samostatné vlády ujal Ladislav**

Pohrobek (→ Obr. 2). Jiří Ladislava přesvědčil, aby přesídlil z Vídně (kde pobýval u svého strýce) do Prahy, a začala se připravovat jeho svatba s francouzskou princeznou. K té však již nedošlo, jelikož Ladislav ve svých sedmnácti letech **nečekaně zemřel**.

Jiří z Poděbrad

Po krátké vládě Ladislava Pohrobka zůstal trůn opět prázdný. Česká šlechta tak v roce 1458 **zvolila králem Jiřího z Poděbrad**, ačkoliv nepocházel z královského, ale šlechtického rodu. Jiří byl navíc kališník, proto musel při nástupu na trůn slíbit, že bude **zachovávat práva jak kališníků, tak katolíků**. Stal se tak **králem dvojího lidu** a díky své diplomacii a dobré politice si získal podporu jak v katolických částech království, tak za hranicemi země. S jeho vládou se však nesmířil papež, který Jiřího neuznal králem a odmítl potvrdit Basilejská kompaktáta.

- Jakým výsledkem skončily husitské války? Kdo se stal králem českých zemí?
- Kdo to byli kališníci?
- Které oblasti zemi Koruny české podporovaly husity a které se postavily za krále Zikmunda?

Obr. 1 – Hrad Sion

Hrad Sion byl obléhán králem Zikmundem v roce 1437. Na tomto hradě se opevnil táborový hejtman **Jan Roháč z Dubé**, dřívější spolubojovník Jana Žižky. Hrad byl nakonec dobyt a Jan Roháč (spolu s ostatními vůdci opozice proti Zikmundovi) byl v Praze popraven.

Obr. 2 – Ladislav Pohrobek

Ladislavovi se dostalo přízviska král Holec, jelikož nastoupil na trůn **velmi mladý** (bezdvousý). S dobou jeho vlády se také pojí pořekadlo, že *za krále Holce byla za groš ovce*. Za lepší situaci v zemi však mohl spíše její správce – Jiří z Poděbrad. Když Ladislav náhle zemřel, spekulovalo se o tom, že byl otráven právě Jiřím. Až ve 20. století vyšlo najevo, že král trpěl vzácnou formou leukémie.

Obr. 3 – Jiří z Poděbrad

Jiří z Poděbrad pocházel ze šlechtické rodiny. Jeho otec byl spolubojovníkem Jana Žižky z Trocnova, ale v husitských válkách zahynul. Jiří se po boku svého strýce a opatrovníka zúčastnil ve svých čtrnácti letech bitvy u Lipan na straně panské jednoty. Obě jeho manželky pocházely z katolických šlechtických rodin, on sám zůstal **kališníkem**. Ke konci života mu jeho tlušťka nedovolovala ani chodit, trpěl vodnatelností a chorobou jater a ledvin, na kterou ve svých 50 letech zemřel.

Czech lands after the Hussite Wars

The Hussite Wars brought about many changes in the country. During the wars in Bohemia, the influence of the towns and the nobility increased significantly, while the power of the Catholic Church decreased. However, the situation was different in the other lands of the Bohemian Crown, where Catholics retained power. Although the Hussite Wars were over, some commanders still did not want to accept their outcome (→ Fig. 1) and small-scale fighting continued. In addition, robber bands roamed the country and many castles, towns and fortresses were destroyed.

Albrecht of Habsburg, Ladislaus Funeral

During this turbulent time, King Sigismund of Luxembourg died. His son-in-law Albrecht of Habsburg, the husband of Sigismund's daughter Elizabeth, was then elected the new king. Even King Albrecht did not have time to calm the unrest in the country; he died of dysentery while campaigning in Hungary against the Turks. He left behind a pregnant wife who later gave birth to a son, Ladislav, known as Pohrobek. Due to his age, he could not take over the government, so until he reached adulthood, the country was administered by regional associations of towns and nobility, the so-called landfries.

The most powerful of them was the East Bohemian landfries, headed by the Czech nobleman Jiříz Poděbrad. He decided to put an end to the unrest in the country, militarily occupied Prague and was later elected provincial administrator. Jiří tried to calm the situation in the country, re-establish order, and also to restore trade and silver mining in Kutná Hora. George of Poděbrady remained the provincial administrator even when Ladislav Pohrobek took over the independent

government (Fig. 2). George convinced Ladislav to move from Vienna (where he was staying with his uncle) to Prague, and preparations began for his wedding to a French princess. However, it never took place, as Ladislav died unexpectedly at the age of seventeen.

George from Poděbrady

After the short reign of Ladislaus Pohrobek, the throne remained empty again. In 1458, the Czech nobility elected **George of Poděbrady** as king, although he did not come from a royal but a noble family. George was also a Calicean, so when he ascended the throne he had to promise to uphold the rights of both Caliceans and Catholics. He thus became the king of two peoples and, thanks to his diplomacy and good politics, gained support both in the Catholic parts of the kingdom and beyond the country's borders. However, the Pope did not accept his rule, and he did not recognize George as king and refused to confirm the Basel Compact.

- What was the outcome of the Hussite Wars? war? Who became the king of the Czech lands?
- Who were the Kalishniks?
- Which areas of the lands of the Bohemian Crown supported the Hussites and which stood up for King Sigismund?

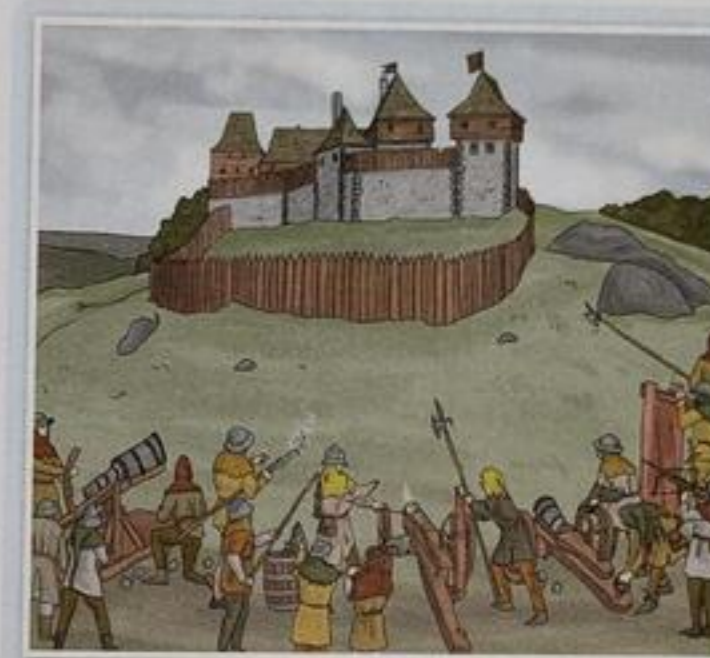

Fig. 1 - Sion Castle

Sion Castle was besieged by King Sigismund in 1437. The Tábor governor, Jan Roháč of Dubá, a former comrade-in-arms of Jan Žižka, fortified himself in this castle. The castle was eventually captured and Jan Roháč (along with other leaders of the opposition against Sigismund) was executed in Prague.

Fig. 2- Ladislav Pohrobek

Ladislav was nicknamed King Holec because he ascended the throne very young (beardless). The saying that a sheep was worth a penny under King Holec is also associated with his reign. However, the better situation in the country was more to blame for its administrator - George of Poděbrady. When Ladislav died suddenly, there was speculation that George had poisoned him. It was not until the 20th century that it became clear that the king was suffering from a rare form of leukemia.

Fig. 3 - George of Poděbrady

Jiří of Poděbrady came from a noble family. His father was a fellow soldier of Jan Žižka of Trocnov, but he died in the Hussite Wars. Jiří, alongside his uncle and guardian, took part in the Battle of Lipany at the age of fourteen on the side of the lordly unity. Both of his wives came from Catholic noble families, he himself remained a chalice maker. Towards the end of his life, his obesity prevented him from even walking, he suffered from dropsy and liver and kidney disease, from which he died at the age of 50.

JIŘÍ Z PODĚBRAD A JAGELLONCI

Obr. 4 – Poselstvo Jiřího z Poděbrad

Poselstvo Jaroslava Lva z Rožmitálu navštívilo mezi lety 1465–1467 několik evropských panovnických dvorů. Zde nejenom hájili politiku Jiřího z Poděbrad, ale účastnili se i rytířských soubojů. O jejich cestě sepsal Václav Šašek z Bírkovy cestopis, kterým se později inspiroval Alois Jirásek v díle nazvaném *Z Čech až na konec světa*.

Obr. 5

– Matyáš Korvín

Matyáš Korvín se stal, podobně jako Jiří z Poděbrad, **voleným králem v Uhrách**.

Jeho první manželkou byla Jiřího dcera Kateřina. Po její smrti se

však z Jiřího a Matyáše stali soupeři o český trůn. Matyáš úspěšně bojoval také proti Turkům a potlačoval jejich opakované výpady do střední Evropy.

Obr. 6 – Vladislav Jagellonský

Vladislav pocházel z původně litevského knížecího rodu Jagellonců, (→ s. 67) který se později stal královským

rodem v Polsku a díky Vladislavovi také v Čechách a v Uhrách. Svým dětem domluvil sňatek s vnučaty římského krále Maxmiliána I. Habsburského. Anna Jagellonská tak v roce 1526 (po vymření Jagellonců po meči) usedla na trůn jako česká královna (manželka Ferdinanda I. Habsburského). (→ s. 111)

Obr. 7 – Země Koruny české za Jagellonců

• Který panovník vytvořil tento svazek zemí?

Poselstvo Jiřího z Poděbrad

Jiří se proto snažil získat si v Evropě spojence. **Vyslal poselstvo** v čele se svým švagrem, Lvem z Rožmitálu, na panovnické dvory v západní Evropě, které mělo **dojednat spojení zemí za účelem společné obrany proti tureckému nebezpečí**. To se nakonec vytvořit nepodařilo, přesto si tak Jiří zajistil přízeň ostatních panovníků (→ Obr. 4).

Jiří z Poděbrad a Matyáš Korvín

Situace se však zhoršila, když dal papež Jiřího do klatby a proti českému království **vyhlásil křížovou výpravu**. Do jejího čela se nakonec postavil bývalý Jiřího zeť, **uherský král Matyáš Korvín** (→ Obr. 5). Ten v roce 1468 vpadl na Moravu a jeho vojska pokračovala směrem ke kutnohorským dolům. Cestou byl však s vojskem obklíčen u Vilémova, zajat a Jiří z Poděbrad donucen ke smíru. Své sliby ale nedodržel a při zpáteční cestě **se nechal v Olomouci zvolit českým králem**. Jiřímu zůstaly věrné pouze Čechy – Morava a vedlejší země Koruny české se přidaly na stranu Matyáše. Přestože měl Jiří syny, vzdal se nadějí na vytvoření vlastního panovnického rodu a jako **svého následníka navrhl syna polského krále, Vladislava Jagellonského**. Krátce nato **Jiří z Poděbrad zemřel**.

Vladislav Jagellonský

Nový král Vladislav Jagellonský (→ Obr. 6) se ujal vlády v českém království v patnácti letech. Hned po své korunovaci **musel bojovat s Matyášem Korvínem**, který měl v držení část zemí Koruny české a užíval titul český král. Oba panovníci se nakonec domluvili na tom, že království zůstane až do smrti jednoho z nich rozdělené. **Vladislav tedy vládl v Čechách** a Matyáš na Moravě a ve Slezsku (→ Obr. 7).

GEORGE OF PODEBRAD AND THE JAGELLONIANS

Fig. 4- The message of George of Poděbrady

The embassy of Jaroslav Lev of Rožmitál visited several European royal courts between 1465 and 1467. Here they not only defended the policy of George of Poděbrady, but also participated in knightly duels. Václav Šašek of Bírkov wrote a travelogue about their journey, which later inspired Alois Jirásek in his work called *From Bohemia to the End of the World*.

fig. 5

- Matthias Corvinus

Matthias Corvinus, like George of Poděbrady, became the elected king of Hungary. His first wife was George's daughter Catherine. After her death, however, George and Matthias

became rivals for the Czech throne. Matthias also successfully fought against the Turks and suppressed their repeated forays into Central Europe.

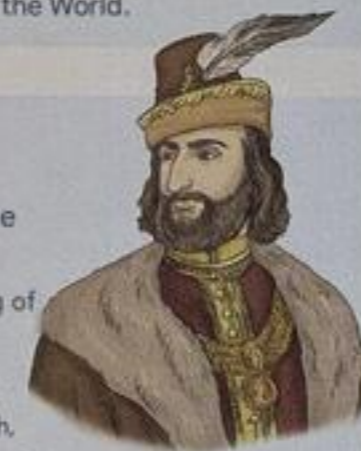

Fig. 6 - Vladislav Jagiellon

Vladislav came from the originally Lithuanian princely family of Jagiellon, (p. 67) which later became a royal family in Poland

and, thanks to Vladislav, also in Bohemia and Hungary. He arranged for his children to marry grandchildren of the Roman King Maximilian I of Habsburg. Thus, in 1526 (after the extinction of the Jagiellon dynasty by the sword) Anna Jagiellon ascended the throne as the Czech queen (wife of Ferdinand I of Habsburg). (→ p. 111)

Fig. 7 - Lands of the Bohemian Crown under the

Jagiellonians Which monarch created this union of lands?

The message George of Poděbrady

George therefore tried to gain allies in Europe. He sent an embassy headed by his brother-in-law, Lev of Rožmitál, to the royal courts of Western Europe, which was supposed to negotiate an alliance of countries for the purpose of joint defense against the Turkish threat. This ultimately failed, but George nevertheless secured the favor of other monarchs (Fig. 4).

George of Poděbrady and Matthias Corvinus

However, the situation worsened when the Pope excommunicated George and declared a crusade against the Czech kingdom. It was eventually led by George's former son-in-law, the Hungarian king Matthias Corvinus (→ Fig. 5). In 1468, he invaded Moravia and his troops continued towards the Kutná Hora mines. On the way, however, he and his army were surrounded near Vilémov, captured and forced to make peace by George of Poděbrady. However, he did not keep his promises and on his way back, he had himself elected king of Bohemia in Olomouc. Only Bohemia remained loyal to George – Moravia and the neighboring lands of the Czech Crown joined Matthias' side. Although George had sons, he gave up hopes of creating his own royal family and proposed the son of the Polish king, Vladislav Jagiellon, as his successor. Shortly afterwards, George of Poděbrady died.

Vladislav Jagiellonský

The new king Vladislav Jagiellon (→ Fig. 6) took over the reign of the Czech Kingdom at the age of fifteen. Immediately after his coronation, he had to fight with Matthias Corvinus, who held part of the lands of the Czech Crown and used the title of King of Bohemia. The two monarchs eventually agreed that the kingdom would remain divided until the death of one of them. Vladislav therefore ruled in Bohemia and Matthias in Moravia and Silesia (→ Fig. 7).

JIRÍ Z PODĚBRAD A JAGELLONCI

Druhá pražská defenestrace
 Král Vladislav nebyl silný vladař, přezdívalo se mu **král Bene** (česky král Dobře), jelikož často souhlasil se všemi návrhy, které mu byly předkládány. České kališnické šlechtě se navíc zdálo, že příliš straní katolíkům a ti v zemi získávají větší vliv, proto v roce 1483 využila nepřítomnosti krále v Praze a napadla radnice na Starém i Novém Městě. Z okna Novoměstské radnice pak vyházeli katolické konšele, čímž došlo k **druhé pražské defenestraci**. Spor mezi katolíky a kališníky se podařilo králi urovnat až o dva roky později tzv. **kutnohorským smírem**, který oběma církvím zaručoval stejná práva.

Vladislavské zřízení zemské, Svatováclavská smlouva
 V roce 1490 zemřel **Matyáš Korvín** a země Koruny české tak byly konečně sjednoceny. Smrtí Matyáše Korvína se uprázdnil také uherský trůn a uherská šlechta si za svého krále zvolila Vladislava, jelikož nechtěla silného panovníka. Vladislav byl tak zvolen i **uherským králem**, ovšem musel **přesídlit do uherského hlavního města Budína**. V Čechách od té doby pobýval zřídka, čehož využívala česká šlechta k posilování svého vlivu v zemi. V roce 1500 si na králi vynutila podepsání nového zemského zákoníku, tzv. **Vladislavského zřízení zemského**, které zvyšovalo moc šlechty na úkor českých měst, která tak ztratila právo hlasovat na zemském sněmu. S touto situací se města nechtěla smířit, ale ke vzájemné dohodě došlo až po Vladislavově smrti v roce 1517, kdy obě strany podepsaly **Svatováclavskou smlouvu**. V té bylo měštům přiznáno právo zasedat na zemském sněmu (→ Obr. 8) a šlechta dostala právo volně podnikat (především v pivovarnictví) (→ Obr. 9).

Vladislavská gotika
 Za krále Vladislava Jagellonského se v zemi **obnovila stavební činnost** a vznikalo mnoho staveb ve stylu pozdní, takzvané **vladislavské gotiky**. Král nechal přestavět Pražský hrad a do země přicházeli významní architekti z Čech i ciziny. Mezi nejvýznamnější patřili **Matěj Rejsek a Benedikt Rejt** (→ Obr. 10).

Obr. 8 – Sněmovna Starého královského paláce na Pražském hradě.
Zemský sněm zasedal na Pražském hradě. Přítomni byli **zástupci tří stavů – stavu panského** (vyšší šlechta), **rytířského** (nižší šlechta) a **měšťanského**. Na obrázku vidíte starou sněmovnu na Pražském hradě, která dostala svou podobu po velkém požáru Hradu v roce 1541. Při tomto požáru shořely také **zemské desky**, kam se zapisovaly pozemkové državy a rozhodnutí zemského sněmu.

Obr. 9
 – Česká šlechta se snažila v době po husitských válkách hledat nové zdroje příjmů, a začala tedy podnikat. Nejvíce peněz přinášelo právě **pivovarnictví**, ale podnikala také ve **zpracování dřeva** či v **rybníkářství**.

- Která oblast Čech je dodnes proslulá rybníkářstvím? Zjistí, kdo byl Štěpánek Netolický.

Obr. 10 – Vladislavský sál na Pražském hradě
 Vladislavský sál byl vytvořen Benediktem Rejtem při jeho přestavbě Pražského hradu. Nese prvky **vrcholné gotiky** i **začínající renesance**. Vladislavský sál sloužil k pořádání hostin, zábav či rytířských turnajů (proto do sálu vedou i jezdecké schody pro koně).

• Věděli byste, ke kterým slavnostním účelům slouží sál dnes?

landfrýdy = seskupení šlechty a měst, které mělo zajistit zemský mír
leukémie = nemoc krve (rakovina krve)
pohrobek = osoba narozená po smrti svého otce

GEORGE OF PODEBRAD AND THE JAGELLONIANS

The Second Prague Defenestration
 King Vladislav was not a strong ruler, he was nicknamed King Bene (King Good in Czech), because he often agreed with all the proposals that were submitted to him. Moreover, the Czech nobility of Kališnice seemed to be too partial to the Catholics and that they were gaining more influence in the country, so in 1483 they took advantage of the king's absence in Prague and attacked the town halls in the Old and New Towns. They then threw Catholic aldermen out of the window of the New Towns Town Hall, which led to the second defenestration of Prague. The king managed to settle the dispute between the Catholics and Kališnice only two years later with the so-called Kutná Hora Peace, which guaranteed equal rights to both churches.

Vladislav's Land Establishment, Treaty of St. Wenceslas
 In 1490, Matthias Corvinus died and the lands of the Bohemian Crown were finally united. With the death of Matthias Corvinus, the Hungarian throne also became vacant and the Hungarian nobility elected Vladislav as their king, since they did not want a strong ruler. Vladislav was thus elected King of Hungary, but he had to move to the Hungarian capital of Buda. From then on, he rarely stayed in Bohemia, which the Czech nobility used to strengthen their influence in the country. In 1500, they forced the king to sign a new provincial code, the so-called Vladislav Provincial Constitution, which increased the power of the nobility at the expense of the Czech towns, which thus lost the right to vote in the provincial assembly. The towns did not want to accept this situation, but a mutual agreement was reached only after Vladislav's death in 1517, when both sides signed the Treaty of St. Wenceslas. In it, the towns were granted the right to sit in the provincial assembly (→ Fig. 8) and the nobility was given the right to freely conduct business (especially in brewing) (→ Fig. 9).

Vladislav Gothic
 During the reign of King Vladislav Jagiellon, construction activity in the country was renewed and many buildings were built in the style of late, so-called Vladislav Gothic. The king had Prague Castle rebuilt and important architects from Bohemia and abroad came to the country. Among the most important were Matěj Rejsek and Benedikt Rejt (→ Fig. 10).

Fig. 8 – Chamber of the Old Royal Palace at Prague Castle
 The Provincial Assembly met at Prague Castle. Representatives of the three estates were present: the estate of the lords (higher nobility), knights (lower nobility) and burghers. In the picture you can see the old Chamber of Deputies at Prague Castle, which took its form after the great fire of the Castle in 1541. In this fire, the land records, where land holdings and decisions of the Provincial Assembly were recorded, also burned down.

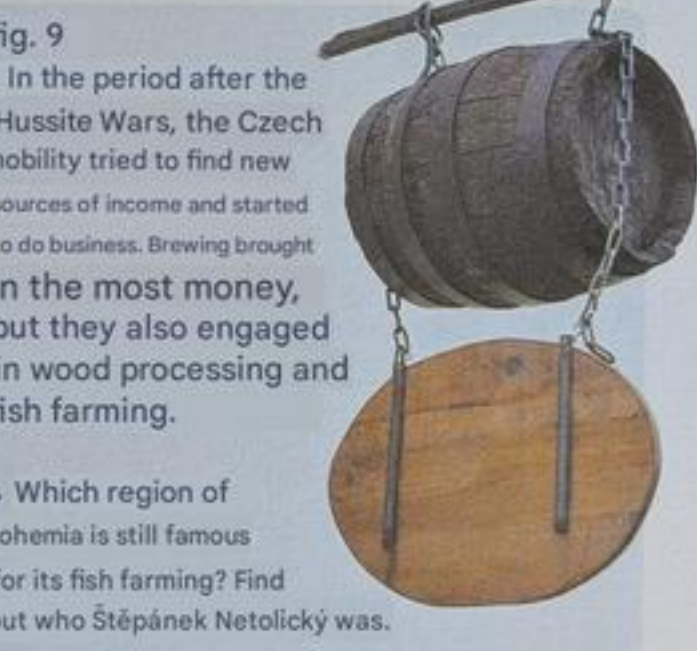

fig. 9
 - In the period after the Hussite Wars, the Czech nobility tried to find new sources of income and started to do business. Brewing brought in the most money, but they also engaged in wood processing and fish farming.

- Which region of Bohemia is still famous for its fish farming? Find out who Štěpánek Netolický was.

Fig. 10 – Vladislav Hall at Prague Castle
 The Vladislav Hall was created by Benedikt Rejt during his reconstruction of Prague Castle. It bears elements of high Gothic and early Renaissance. The Vladislav Hall was used for holding banquets, entertainments or knightly tournaments (which is why there are also riding stairs for horses leading into the hall).

• Would you know what ceremonial purposes the hall serves today?

landfries = a group of nobility and cities that was supposed to ensure peace in the land
leukemia = blood disease (blood cancer)
posthumous = a person born after the death of their father

JIŘÍ Z PODĚBRAD A JAGELLONCI

Obr. 11 – Ludvík Jagellonský
V českých dějinách je také nazýván král Dítě.

Ludvík Jagellonský

Ještě za života Vladislava Jagellonského byl českým králem korunován jeho třiletý syn Ludvík (→ Obr. 11). Když král Vladislav zemřel, bylo Ludvíkovi pouhých deset let. Ludvík Jagellonský pobýval většinu svého krátkého života v uherském Budíně, do českého království zavítal po dlouhých třinácti letech. Zemi tak opět spravovala česká šlechta. V roce 1526 **vtrhla do Uher turecká armáda** a mladý (tehdy dvacetiletý) král svolal armádu a vyrazil jim vstříc. Osudná bitva se udála na jihu Uher, **u Moháče v roce 1526**, kde král také zemřel. (→ Bitva u Moháče) Jeho tělo bylo objeveno až po dvou měsících a pohřbeno v Budíně. Ludvíkovou smrtí **vymřel rod Jagellonců po meči**.

Bitva u Moháče

Takto popsal bitvu u Moháče český kronikář Marek Bydžovský z Florentina:

Léta Páně 1526. Ludvík, uherský a český král, syn Vladislava, též uherského a krále, vida, že Solimannus, císař turecký, maje lidu dvakráte sto tisíc, do království uherského vtrhl, proti němu se toliko se dvaceti čtyřmi tisíci u Moháče položil a nevyčkav těch, kteří mu z Čech a z Moravy i jiných zemí ve velikém počtu na pomoc táhli a již na cestě byli, z nabádání některých biskupů a pánů uherských svedl bitvu s Turky ve středu v den Světých svatého Jana, tj. 29. dne měsíce srpna, a opuštěn jsa od lidu jízdného, skrze zradu přemožen a ponížen a křesťanů do patnácti tisíc zbito, mezi nimi zahynuli mnozí udatní rytíři z Čech, z Moravy a ze Slezska také mnozí překrásní mládenci tam zůstali. Sám pak král Ludvík u bitvy utíkaje v nějakém potoce bahnitěm, Ciele Patatra řečeném, když se s ním kůň na znak do bahna převrátil a on leže pod koněm v oděni sobě pomoci nemohl, nešťastně a bídě zahynul. Po nějakém čase v téměř bahně nalezen a ve Stoličném Bělehradě pochován jest. Tomu slavnému pánu téměř vše nečasné se vedlo. Dříve času se narodil. Dříve času byl korunován v Uhrách i v Čechách. Dříve času mu brada rostla a šedivěl. Dříve času v království správu vešel. Dříve času se oženil a dříve času zahynul. Živ byl let dvacet, jeden měsíc a 29 dnů. Kraloval po smrti otce svého 10 let, 5 měsíců a 11 dnů.

- Jak velké bylo turecké vojsko oproti vojsku Ludvíka Jagellonského? Jak se jmenoval turecký vládce?
- Jakým způsobem Ludvík Jagellonský zahynul? Jak dlouho u nás vládl?

Součástí kterého dnešního města je uherské město Budín?

Jiří z Poděbrad měl syna, který se stal slavným básníkem. Zjistí, o koho šlo.

Čím se lišilo dřívější pivo od současného? Zapiš si, proč se začalo pivo říkat tekutý chléb.

- J. Frajs – Jiří z Poděbrad, král dvojho lidu
- P. Klučina – České země za Jiřího z Poděbrad a Jagellonců
- E. Semotanová – Doba krále Jiřího z Poděbrad

Po skončení husitských válek byla země poničená a situaci nezlepšilo ani časté střídání panovníků. Na trůn se nejprve vrátil Zikmund Lucemburský, po něm nastoupil Albrecht Habsburský a nakonec Ladislav Pohrobek, který se však vlády jako dítě nemohl ujmout. Panovníci byli navíc zaměstnáváni častými boji v Uhrách s Turky a neměli na obnovu země mnoho času. O správu země se tak starala česká šlechta a jako svého správce si zvolila Jiřího z Poděbrad, za kterého se podmínky v zemi začaly zlepšovat. Po krátké vládě Ladislava Pohrobka se nakonec Jiří z Poděbrad stal králem, ale jako kalíšník se dostal do sporu s papežem. Nakonec tak musel čelit křížové výpravě Matyáše Korvína, který se zmocnil vlády na Moravě, v Lužici a ve Slezsku. Rozdělení zemí Koruny české trvalo i za Vladislava Jagellonského. Po smrti Matyáše Korvína se země opět sjednotila, ale Vladislav jako uherský král přesídlil do Budína, odkud poté vládl i jeho syn Ludvík Jagellonský. Toho využila česká šlechta k posílení svého politického vlivu v zemi, především na úkor měst. Jagellonci vymřeli po meči Ludvíkovou smrtí v bitvě u Moháče v roce 1526.

1. Popiš, jaká byla situace v Čechách po skončení husitských bojů.
2. Kterí panovníci u nás v té době vládli?
3. Jaký byl původ Jiřího z Poděbrad? Jak se dostal na český trůn?
4. Jak se Jiří snažil zajistit si spojence proti papeži?
5. Byl Jiří z Poděbrad úspěšný v boji proti Matyáši Korvínovi?
6. Popiš vládu Jagellonců v Čechách – šlo o silné panovníky?
7. Jak probíhal spor měst s českou šlechtou? Kdo tvořil v Čechách tzv. stavovský systém?

GEORGE OF PODEBRAD AND THE JAGELLONIANS

Fig. 11 – Louis Jagiellon
In Czech history he is also called the Child King.

Louis Jagiellon

While Vladislav Jagiellon was still alive, his three-year-old son Louis was crowned King of Bohemia (→ Fig. 11). When King Vladislav died, Louis was only ten years old. Louis Jagiellon spent most of his short life in Buda, Hungary, and visited the Czech kingdom after a long thirteen years. The country was once again governed by the Czech nobility. In 1526, the Turkish army invaded Hungary and the young (then twenty-two-year-old) king called an army and set out to meet them. The fateful battle took place in the south of Hungary, near Mohács in 1526, where the king also died. (→ Battle of Mohács) His body was discovered two months later and buried in Buda. With Louis's death, the Jagiellonian family died out by the sword.

Battle of Mohács

This is how the Czech chronicler Marek Bydžovský of Florentin described the Battle of Mohács:

In the year of our Lord 1526. Louis, King of Hungary and Bohemia, son of Vladislav, also King of Hungary and Bohemia, seeing that Solimannus, the Turkish emperor, with a people of two hundred thousand, had invaded the Kingdom of Hungary, he set out against him with only twenty-four thousand at Mohács and, without waiting for those who had come to his aid in large numbers from Bohemia and Moravia and other countries and were already on their way, at the instigation of some bishops and lords of Hungary, he fought a battle with the Turks on Wednesday, the day of the Beheading of Saint John, i.e. the 29th day of the month of August, and being abandoned by the people of the fare, through treachery he was defeated and humiliated and up to fifteen thousand Christians were killed, among whom many brave knights from Bohemia, Moravia and Silesia perished, and many beautiful young men remained there. Then King Louis himself, fleeing from the battle in a muddy stream, called the Ciele Patatra, when his horse overturned with him in the mud and he, lying under the horse in his clothes, could not help himself, died unhappily and miserably. After some time he was found in the same mud and buried in the Capital Belgrade. Almost everything went wrong for this famous lord. He was born before his time. Before his time he was crowned in Hungary and Bohemia. Before his time his beard grew and turned gray. Before his time he entered the kingdom. Before his time he married and before his time he died. He lived twenty years, one month and 29 days. He reigned after the death of his father for 10 years, 5 months and 11 days. and

- How large was the Turkish army compared to the army of Louis Jagiellon? What was the name of the Turkish ruler?
- How did Louis Jagiellon die? How long did he rule here?

Which modern city is the Hungarian city of Buda part of?

Jiří z Poděbrady had a son who became a famous poet. Find out who it was.

How was beer different in the past from beer today? Think about why beer came to be called liquid bread.

- J. Frajs – George of Poděbrady, King of the Two Peoples
- P. Klučina – The Bohemian Lands under George from Poděbrady and the Jagiellonians
- E. Semotanová – The Time of King George of Poděbrady

After the end of the Hussite Wars, the country was devastated and the situation did not improve even after frequent changes of rulers. First, Sigismund of Luxembourg returned to the throne, followed by Albrecht of Habsburg and finally Ladislaus the Funeral, who, however, could not take over the government as a child. Moreover, the rulers were busy with frequent battles in Hungary with the Turks and did not have much time to restore the country. The Czech nobility took care of the administration of the country and elected George of Poděbrady as their administrator, under whom conditions in the country began to improve. After the short reign of Ladislaus the Funeral, George of Poděbrady eventually became king, but as a caliph he came into conflict with the Pope. In the end, he had to face the crusade of Matthias Corvinus, who seized power in Moravia, Lusatia and Silesia. The division of the lands of the Bohemian Crown continued even under Vladislav Jagiellon. After the death of Matthias Corvinus, the country was reunited, but Vladislav, as the Hungarian king, moved to Buda, from where his son Louis Jagiellon also ruled. The Czech nobility used this to strengthen their political influence in the country, especially at the expense of the cities. The Jagiellonians died out by the sword with Louis' death at the Battle of Mohács in 1526.

1. Describe the situation in Bohemia after the end of the Hussite Wars.
2. Which monarchs ruled our country at that time?
3. What was the origin of George of Poděbrady? How did he come to the Czech throne?
4. How did George try to secure allies against the Pope?
5. Was George of Poděbrady successful in his fight against Matthias Corvinus?
6. Describe the rule of the Jagiellonians in Bohemia – were they strong rulers?
7. How did the dispute between the towns and the Czech nobility proceed? Who created the so-called estate system in Bohemia?